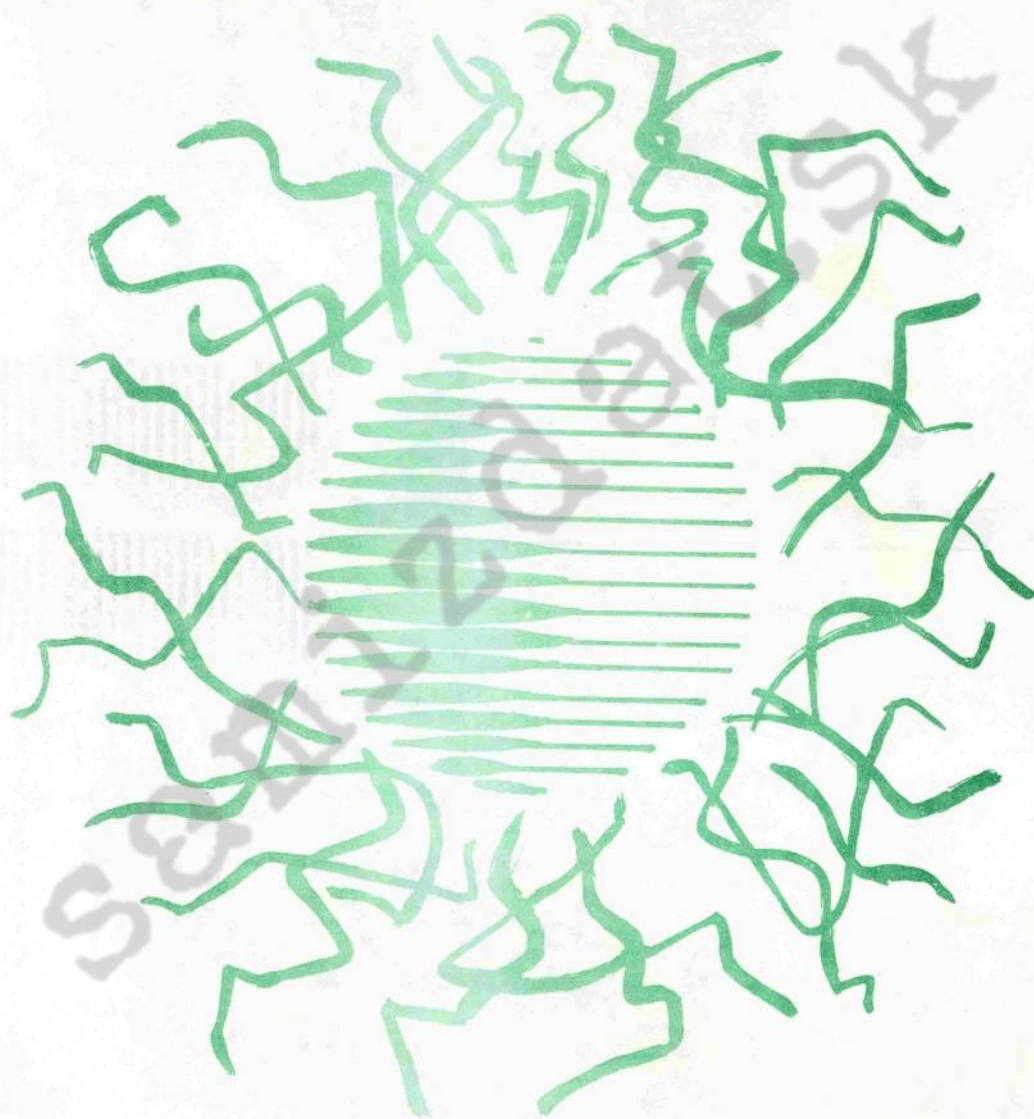

8.1986/3 **RODINNÉ
SPOLOČENSTVO**

POZNAVAJME, SNAŽME SA POZNAŤ PÁNA! /OZ 6,3/

O b s a h

1. Modlitba fyzika	1
2. Viera a veda	2
3. Od náboženstva vedy k náboženstvu vo vede	4
4. Veda a svetonázor	10
5. Moderná fyzika a viera	12
6. Pri prameňoch našej vedy	13
7. Pripravuje sa nový zákon o interrupcii.	15
8. List predsedovi vlády SSR a Predsedníctvu SNR	18
9. Doj dieťaťa o život pri umelom potrate na filme	20
10. Úvahy o duchovnom živote na Slovensku 3. časť. Samota ducha	21
11. Psychológ medzi nami. Dôležité maličkosti	22
12. 27 hodín v Medžugorí. Reportáž	24
13. O modlitbe III	29
14. Slávnosti v rodine a v cirkvi.	30
15. Katechéza. Skupina P /prvoprijímajúci/	34
16. Ohlasy na RoS č. 6	38
17. Brat František a jeho posolstvo lásky - druhé pokračovanie /príloha/	

M o d l i t b a f y z i k a

/zložil James Clark Maxwell/

Všemohúci Bože,
stvoril si človeka na svoj obraz,
vdýchol si do neho nesmrteľnú dušu,
aby ťa miloval
a vládol nad tvojimi tvormi.
Uč nás skúmať diela tvojich rúk tak,
aby sme si podrobili svet
a aby sa náš duch upevnil
v tvojej službe.
Daj, nech prijmeme
tvoje sväté učenie,
aby sme verili v Toho,
ktorého si zoslal ohlasovať tvoju slávu
a odpúšťať naše hriechy.
O to všetko ťa prosíme
v mene toho istého
nášho Pána Ježiša Krista.
Amen.

VIERA A VEDA

Ponoreni do tzv. vedeckého sveta, prežívame svoj život vo viere. Nemýlia nás nové objavy vo vesmíre, nové teórie a výsledky výskumu, zázraky vedy a techniky. Všetky výdobytky vedy, na ktorých sa ako čiastoční spolutvorcovia skoro všetci viacmenej zúčastňujeme, Boží obraz nezatienujú, skôr ho osvetľujú. Úcta a láska k Bohu nás inšpirujú skúmať Božie dary, priestor, prostredie a čas, aby sme mali stále nové dôvody k vďačnosti a k zodpovednosti. To nie je náhoda, že ozajstná veda, ako ju dnes prežívame a chápeme, sa zrodila v oblasti kresťanskej viery. Skutočný kresťan, ktorý sa snaží pochopiť a plniť Božiu vôľu, je najprv hľadajúci, uvažujúci, mysliaci človek, teda tak trochu vedec, až potom za to všetko oslavuje Boha, stáva sa mystikom, ktorému je Boh všetko vo všetkom.

Celkom inakšie je to v predstavách našich partnerov v dialógu. Nemáme právo zovšeobecňovať, tým menej súdiť. Každý človek je svet sám pre seba. Nám sa len zdá, že ak sa hlásia len k samotnej vede, ktorá im má dať odpoveď na všetky životné problémy, je to vlastne pseudonáboženstvo. Neschopnosť, neochota alebo strach hlbšie sa ponoriť do vážnych životných problémov. Hlavné nedorozumenie je v tom, že sa veda zredukovala len na prírodné vedy. Na zmyslami evidovateľnú, a teda najpohodlnejšiu oblasť. Sú vedou aj filozofia, psychológia a teológia? Ak áno, tak odpovede a riešenia zmyslu života musíme hľadať aj tu, aby sme boli poctiví a dôslední. Tzv. svetový názor, založený len na empirických vedách, tvorí funkciu zelených okuliarov, len aby sa dalo žiť a prežiť. Je zaujímavé, že s týmito "veriacimi" môžeme rozprávať o čomkoľvek, len nie o Bohu. Tá téma ich hnevá a rozčuluje.

Konflikt vedy a viery

Proces osamostatňovania sa vedy, ktorá má svoje korene a základy v náboženských oblastiach, bol namáhavý a zložitý. Konflikt nemohol vzniknúť medzi skutočnou vedou a skutočnou vierou. Až po naše dni sú reprezentanti vedy často hlboko veriaci ľudia a naopak, ľudia, čo celý svoj život žijú pre vieru, nezriedka obohatili vedu novými objavmi. Klasickým príkladom je Galileov prípad. To nebol konflikt medzi vedou a vierou. Galileo bol rovnako veriaci ako kardináli. Na oboch stranách sa len pokračovala kompetencia. Zástupca vedy sa pokúšal vedecky vysvetľovať duchovné pravdy a zástupcovia cirkevnej moci chceli rozhodovať a súdiť vo vedeckej oblasti, ktorej nerozumeli. Ak jestvuje nezhoda, protirečenie a konflikt, tak len medzi vierou a poverou alebo medzi vedou a poverou. Podobne ako veda, aj viera sa očisťuje od nedokonalých predstáv a nesprávnych historických, politických a sociálnych nánosov.

Pôvod európskej nevery

Tzv. moderná nevera, ktorú sme na vlastnú škodu a hanbu vo forme racionalizmu, pozitivizmu a materializmu tak honosne vyvážali do celého sveta, sa zrodila vlastne ako kritika na nesprávne chápané a žité kresťanstvo. Hlavne Východ, kde nikdy nechýbali mocenské aspirácie stať sa Tretím Rímom, prijal túto ostrú kritiku čiste ako protikatolícke a protináboženské postoje

a urobil si z nej ústrednú a úradnú filozofiu ako náhradu teológie, bez ktorej človek nevie žiť. Vždy, keď zaprieme Krista, uvoľníme pole jeho protivníkovi. Hlásaním zásad slobody, rovnosti a bratstva sa kresťanské ľudstvo dovoľávalo svojich práv, ktoré sa im odmietali aj v oblasti cirkvi.

To hlavné, čo Kristus prináša ako spásu, je oslobodenie. Od hriechu, izolácie, strachu, choroby, aj od smrti. Ak my kresťania nedoceníme tieto slobody, za ktoré hodno žiť aj umierať, náš nepriateľ len využije našu slabosť a hodnotám, ku ktorým pomáha ľudstvu evanjelium, dá inú náplň - a človek ani nezbadá, že zrazu žije, trpí a umiera pre kráľovstvo, ktoré "je len z tohto sveta".

V medziludských vzťahoch to najcennejšie, čo priniesol Kristus, je zrušenie privilégií, vyvolenia osôb, zvýhodnenia istých povolaní, zrušenie kást, stavov a vládnucej triedy. Evanjelium je plné jasných príkazov: "vy navzájom buďte bratia a sestry" /Mt 23,8/, nerovnosť je možná len v tom, že niektorí z lásky viac slúžia ako dobrovoľní sluhovia /Lk 22,26-27/. Keďže sa zamedbali takéto jasné a direktívne smernice našich vzťahov, zrodila sa tá istá požiadavka ako ideál bratstva a rovnosti všetkých ľudí, iba že na iných zásadách a s inými cieľmi. Výkvet tohoto kresťanského ideálu rovnosti a slobody všetkých ľudí, ale odvodzovaný od nekresťanských princípov, prežívame v našom každodennom živote. Veda, ktorá by mala vytvoriť raj na zemi, odstrániť nerovnosť, bolesť, sociálnu biedu a nespravodlivosť, dať odpoveď na všetky problémy, je len zúfalá snaha suplovať absenciu náboženstva.

Situácia sa zmenila

V minulom storočí bolo moderné byť neveriacim. Intelektuál nemohol veriť. Po dvoch storočiach krvavých zápasov, nadľudských úsilí, nespočetných obetí a vojen, ktoré si vyžiadala táto falošná viera, ľudstvo vytriezvelo z eufórie. Sebavedomie tlmočené vetou, čo Dostojevskij vložil do úst neveriaceho: "Pane Bože, odíď, ide chémia", malo len krátkodobé trvanie. Dnes stojíme sklananí nad zrucaninami Európy, nad hrobmi mladých ľudí, nad koncentračnými tábormi, nad znepriatelenými kresťanskými národmi, nad spustošenou, vydračovanou prírodou, pod dostreľom nových ničivých zbraní. Skrúšenie a skormútenie pri železnej opone, ako Židia pri múre nárekov, voláme: "Pane, zachráň nás, všade je chémia". Zodpovední a jasnozriví ľudia sa pýtajú, či má veda, ako ju prežívame a užívame, ešte budúcnosť. Či nebude veda bez ľudstva, alebo či nebude ľudstvo bez vedy.

Ako ďalej?

V tejto hodine dejín, keď veda už nemá čo ponúknuť ako nádej, keď sklamali systémy vedecké, politické i sociálne, keď všade klamú a otravujú, keď pohasli všetky nádeje na pozemský blahobyť, to staré, múdre kresťanstvo dostalo svoju historickú šancu. Nesmie ju chápať ako návrat k minulosti, ale ako odvahu ponoriť sa v Ježišovom duchu do tohto sveta, ktorý je v ~~prekérnej~~ situácii, a chrániť ho, liečiť, odpúšťať mu, žiť a otvárať sebe i svetu novú perspektívu. Boh má aj v tejto chvíli pre človeka budúcnosť. Avšak len takú, ktorú nám dal Kristus v spôsobe života, ktorý nám viac ukázal, než hlásal. Znamená to osobnú rezignáciu

na zbytočné hmotné hodnoty, obrátenie svojich energií, času a pozornosti k duchovným darom, ktoré sú neobmedzené. Znamená to ne-
tušené možnosti šťastia a plnosti života. Ale ak treba, aj zriek-
nutie sa osobnej slobody z lásky k trpiacim a neslobodným. Hlavné
umenie je naučiť sa milovať a dávať pozor na človeka, lebo v tvá-
ri aj toho posledného sa zračí Boží obraz. Znamená to návrat k
základom, k Písmu, kde sa odzrkadľuje život Ježišov a jeho prvých
učenikov, návrat k veľkej kresťanskej tradícii, čo zdedila múdrosť
a skúsenosť židovského národa a návrat k svojim dvetisícročným
dejinám, hoci neboli celkom ružové.

My, kresťania v súčasnej dobe, musíme zápasit' o vernosť
dvom cestám, dvom láskam. Je to láska k Bohu, Písmu a cirkvi, kde
sa nedá a nesmie švindľovať, a láska k svetu, hlavne k človeku,
ktorá musí byť rovnako poctivá, úprimná, hlboká a vytrvalá.

Poznať svoje základy

Karl Rahner odporúča vracat' sa k prazážitku svojej viery.
Každý z nás prežil čosi ako obrátenie, blízkosť Boha, jeho dotyk,
keď všetko bolo také jasné. Vtedy sme si zvolili Boha. Tá voľba
presvietila našu cestu a rozhodli sme sa kráčať po nej, aj keď
sa nám stráca v každodenných tmách. Vtedy sme boli autentickí.
Vtedy sme videli správne svet i jeho hodnoty. Tam bola jednota
bez protirečení a my sme dokázali byť verní Bohu i svetu. To je
naša konverzia. Je možné a nutné vracat' sa k tomuto svetlu a potom,
hoc aj nezaistení, kráčať v dôvere v budúcnosť, lebo nás náš Pán
vedie do voľného priestoru nekonečných možností vopred nedefinova-
ných a nevypočítateľných, ale nám vždy priaznivo naklonených, ve-
die nás do sveta, kde je možný zázrak, zmena, nový život aj zmŕt-
vychvanie.

"Naša doba potrebuje múdrosť viac
než predchádzajúce veky, aby sa
všetky objavy človeka stali ľudskej-
šími. Budúcnosť sveta by bola ohro-
zená, keby neprišli múdrejší ľu-
dia." Z dokumentu II. vatikánske-
ho koncilu: Gaudium et Spes. /Ra-
dosť a nádej/ 15.

OD NÁBOŽENSTVA VEDY K NÁBOŽENSTVU VO VEDE

Ešte pred niekoľkými generáciami by boli stačili tri cifry
na to, aby sme spočítali vo svete všetkých "podivínov" posadnu-
tých objavovaním. Dnes sa na zápase o poznanie sveta a vesmíru
zúčastňuje neporovnateľne väčšia časť civilizovaného ľudstva ako
predtým. Ani ostatní nie sú nezúčastnení - s napätím a záujmom
sledujú priebeh tohto zápasu. Vzdialená minulosť, hlbiny priestoru,
tajomstvo hmoty a života sú oblasti, ktoré si ešte pred nedávnom
sotva kto všimol, a teraz sa študujú s veľkou húževnatosťou, obe-
tavosťou a dôvtipom.

Bádanie vyrástlo zo svojich detských hier. Môžu ho motivovať aj rôzne egoistické faktory, ako potreba blahobytu, životná rivalita, zachovanie úrovne, túžba po poznaní tajomstva a pod. Ale tieto motívy nevystihujú bádateľský rozvoj a túžbu po poznaní úplne.

Na súčasnom postojí ľudí zaniietených pre vedu je obdivuhodné a prekvapujúce ich nezískané nadšenie. V laboratóriách ide veľmi často "o vlastnú kožu", či už pri práci s mikróbmí alebo s novým druhom žiarenia. Alebo čo povedať o tých, ktorí sa venujú letom do stratosféry? Peniaze a sláva môžu iste priviesť ľudí až k bláznivým a odvážnym činom, ale nemôžu vysvetliť skrytú obeť individuálnej existencie, a tým menej spontánne sebaodovzdanie celej generácie. Iba vedomie, i keď nejasné, že človek tvorí niečo pre budúcnosť, že vkladá svoj záujem a svoju nádej do nejakého neohraničeného poslania, ktoré ho prekračuje, môže vysvetliť silu, čo ho ženie do riskantného objavovania a nezištnej aktivity. A táto nádej v budúcnosť bez hraniíc, to sú už dve podstatné črty pravého náboženstva - mystiky.

O úlohe náboženstva, o jeho vzniku, vývoji a budúcnosti vo vede by sme chceli hovoriť ďalej.

Začiatky objavovania

Začiatkové etapy vývoja vedy sa dajú rozdeliť do troch stupňov: 1. ezoterizmus /tajomstvo/, 2. estetizmus, 3. zvedavosť.

1. Typ vedeckého ezoterizmu vidíme napríklad v starom Egypte. Kňazi bohyně Izidy sa dostali pozorovaním aj výpočtami k istým tajomstvám hmoty, ale prírodu aj bohov zahrňala spoločná a neurčitá predstava čohosi skrytého. Boli tam tajomstvá, ale nijaká mystika, nijaké náboženstvo objavovania.

2. Keď boli v troskách egyptských chrámov pochované "objavy" ezoterizmu, vynorila sa helénska perspektíva vedy. Hoci sa v metódach jej bádania /Aristoteles, Archimedes/ už ohlasovali a pripravovali naše vedecké metódy, duch, ktorý tvoril hmáciu energiu tohto úsilia, bol ešte veľmi vzdialený nášmu duchu. Pre gréckeho učenca vedieť znamenalo kružidlom vymedziť presné obrysy vesmíru, stanoviť zákon, kánon, ktorým sa od večnosti riadi štruktúra kozmu. Kozmos - to pravidelné, bez tieňa, to krásne - bolo treba rovnako obdivovať ako krásnu Praxiteľovu sochu.

Ak je mystika vo svojom základe neurčitým a neohraničeným očakávaním, tak sa zdá, že Gréci boli vcelku ľudia najmenej mystickí. Aj ich vlastné mýty hovoria buď o pevne danej večnosti, alebo o minulosti.

3. Aby sme sa dostali o rozhodujúcejší krok bližšie k tomu, čo nazývame mýtus vedy, musíme prejsť až k renesancii. Vedecké myslenie 16. storočia sa domnievalo, že sa vracia k estetizmu gréckeho myslenia. Ale úzke a presne vymedzené pozemské perspektívy starej Helady sa už nemohli, také, aké boli, vrátiť späť do vedomia oživeného medzitým kresťanskou revolúciou. Za pätnásť storočí sa ľudská psychika podstatne zmenila. Navždy sa otvorila istému náboženskému nepokoju, ktorý jej odvtedy zmechucoval všetko, čomu chýbala "sol" vyššej reality, než je tá, ktorá bola už odkrytá. Spoločným pôsobením kresťanstva a vedeckého pokroku sa grécky kozmos morálne aj priestorovo trhá a presne vymedzený a popísateľný vesmír ustupuje vesmíru neohraničenému.

Túto zmenu orientácie človek však ešte jasne nevidel. Prekvapený a aj stiesnený novými obzormi pokračoval v hľadaní, domnievajúc sa, že ukája svoju zvedavosť.

Zrod vedomia pokroku

Takto pozvoľna dochádzalo k jednej z najpozoruhodnejších intelektuálnych udalostí, akú keď história zaznamenala: Ľudské vedomie objavilo čas. Toto zapríčinilo, že sa naše myslenie vymani-
lo z úzkeho a neorganického rámca uzavretého sveta a zmenilo význam a cenu vedy v očiach ľudí. Pri tom spolupôsobili tri zdanlivo nezávislé faktory:

Prvý bol rozvoj histórie. Materiálne bola minulosť nazhromaždená v kronikách, ale nikto sa ju nesnažil vzkriesiť. Až počínajúc renesanciou, a zvlášť výrazne od 17. storočia, sa zmysel pre hĺbku a zmenu začína prejavovať štúdiom literatúry minulých civilizácií a čoskoro aj prírody. Tak napríklad Pascal hovorí: "Na ľudstvo sa môžeme dívať ako na jediného človeka, ktorý žije a neustále sa učí." Čoskoro Buffon spozoroval postupné premeny našej Zeme, zmeny podnebia a striedanie živočíchov. Ako sa čas v ľudskom vedomí diferencoval a prehľboval smerom dozadu, tak sa symetricky otváralo miesto budúcnosti.

V tom istom období sa objavuje aj druhý faktor: fyzika a chemia. Nikdy predtým nebol človek schopný vysvetliť si do takej miery vlastnosti a štruktúru hmoty a ako energiu poznal a užíval len svoje svaly a prácu zvierat. S príchodom Lavoisiera a Papina objavil záhadu ohňa a jeho mechanickú silu. Chápaniu a činnosti človeka sa otváralo tajomstvo neživých telies aj živých organizmov. Tým človek začal nejasne tušiť, že prírodné sily môže racionálne zapojiť do využitia budúcnosti, ktorú mu otvorila história.

V tom čase sa zjavil tretí faktor: sociálne prebudenie ľudského vedomia. Človek až dovtedy žil predovšetkým v oddelených skupinách, navzájom ľahostajných alebo nepriateľských. Instinktívne prijímal, že na politických a ekonomických podmienkach nemôže nič podstatné zmeniť. Až teraz pocítil, že sa v ňom začínajú, i keď neurčito, ozývať vzťahy univerzálneho bratstva a nádej na nové usporiadanie sveta.

Takto vďaka šťastnému spojeniu troch objavov - totiž objavu časovej postupnosti živých foriem /ktoré vyvrcholili vo vývo-
ových teóriách/, objavu energií /ktorý bol predohrou dobývania vesmíru v modernej dobe/ a objavu zmyslu človečenstva /ktorého nedo-
konalým výrazom bolo demokratické prebudenie nás/ - sa u človeka na úsvite devätnásteho storočia tvoril pojem organického prúdu času a rodilo sa vedomie pokroku.

Náboženstvo vedy

Človek osvietený objavom času - celkového a trvalého vývoja vesmíru - si myslel, že konečne našiel tajomstvo sily, ktorá ho od počiatku nútila hľadať. Objavovať už neznamenal vedieť iba zo zvedavosti, vedieť, aby som vedel, ale vedieť, aby som zostal verný všeobecnému vývoju, keď si ľudský duch uvedomuje sám seba, vedieť, aby som tvoril, vedieť, aby som bol. V objaviteľskom úsilí sa tak vynára "duša", mystika báda ni a.

Vedci ju prijali v prvej fáze svojho poznania veľmi zjedno-
dušenou a dnes už prekonanou /medzi masami však pretrvávajúcou/
formou akéhosi zbožňovania vedy.

Treba priznať, že v náboženstve vedy, vyjadrenom vo filozofických a pozitivistických pojednaniach rôznych osobností minulého storočia /August Comte, Lemannaise, Renan/, bol istý elán plný vznešenosti a úprimnosti. Ich vízia rozvíjajúceho sa vesmíru bola v podstate správna a žijeme z nej ešte dnes. Bola však narušená vážnym omylom: mala prevrátenú perspektívu. Veda tohto storočia namiesto toho, aby beh dejín orientovala k hornému pólu ducha, tvrdila, že je nesený a určovaný elementárnymi silami mnohosti-hmotou. Strhla dolu stred sveta a jej mystika zablúdila v uctievaní hmoty.

Ak máme byť úprimní, očarenie hmotou muselo byť pre našich predkov príliš veľkým pokušením. Predstavme si, že živé organizmy sa definitívne poddávali náporu vedeckej analýzy a skutočnosť, ktorá sa zdala jednoduchá a duchovná, sa naraz dala priestorovo aj časovo rozkladať alebo spájať s jednoduchšími prvkami.

Z týchto počiatočných úspechov vznikla ilúzia, že ak chce človek ovládnuť to posledné, čo hýbe prírodou, musí pokračovať v racionálnom skúmaní všetkého, čo predchádzalo a čo sa dá merať. Tajomstvo vesmíru malo byť ukryté v šere minulosti a v hĺbke atómu. Mala ho odtiaľ vydobýť analýza, a keď sa už bude poznať tajomstvo hmoty, človek sa vlastnými silami sám dovŕši. Takéto pochopenie sveta, úplne vysvetliteľného čistým rozumom, fascinovalo svojou jednoduchosťou a opojnosťou. Príliš sa však znížilo nebo, ma ktoré sa malo vystúpiť. Ale tomu málokto venoval pozornosť. Tým sa priznala prevaha a primát hmoty, duchu sa upierala jeho cena, ba aj skutočnosť. Takto interpretovaný pokrok ho zbavil nielen zmyslu, ale aj každého konkrétneho zamerania. Svojím mechanizmom, determinizmom a nelogickým uctievaním sebestačného a všemohúceho človeka si "náboženstvo vedy" - dieťa osemnásteho storočia - uzavrelo práve tú budúcnosť, do ktorej sa chcelo vrhnúť a ktorú nazvalo "evolúciou". Tak utvorilo v sebe korene, z ktorých mala čoskoro vyrásť nebezpečná kríza ľudskej činnosti.

Kríza pokroku

Ľudia minulého storočia s nadšením pozorovali nové obrazy vesmíru a možnosti prenikania do neho. Pre mnohých našich súčasníkov sa však stalo zasa módou kritizovať a umenšovať význam vedy. Tento náhly obrát /behom polstoročia/ sa dá sčasti vysvetliť tým, že viera v pokrok podľahla ilúzii. Každé hnutie totiž verí, že ideál, ktorého vidina ho priťahuje, je blízko. Akonáhle sa ukáže skutočná vzdialenosť cieľa, všetci sú udivení a volajú, že to bol prelud. V prípade náboženstva vedy bol klamný odhad vzdialenosti skomplikovaný ešte nebezpečnejšou chybou už spomínanej perspektívy, ktorá spôsobila, že sa nadšenci vedy obrátili k skutočnému zdroju pokroku chrbtom. Devätnáste storočie uverilo v hmotu. Avšak pri ďalšom výskume vo fyzike, biológii a sociológii sa ukázalo, že nám hmota uniká.

Na poli fyziky to bola predovšetkým neschopnosť analyzovať poslednú hranicu hmoty. Objavením rádioaktivity sa atómy začali rozpadáť. Pod nimi sa objavila ďalšia úroveň, vedúca k oblastiam, kde determinizmus strácal akýkoľvek matematický zmysel. Oba stĺpy pozitivistickej vedy, hmota a čas, stratili svoju absolútnu platnosť, a tak zmizol nemenný substrát materializmu, akoby sa stratil medzi prstami.

Na ešte zraniteľnejšom poli - v biológii - utrpel mechanistický výklad pokroku života tiež veľkú ranu. Ukázalo sa, že vývoj jednotlivých štruktúr a živých organizmov nemožno vysvetliť

jednoduchým súťažením, prirodzeným výberom živočíšnych foriem, ami udrzovaním nejakej fyzikálno-chemickej rovnováhy. Tak ako vo fyzike, aj tu sa dostala veda do slepej uličky. Našla prázdne miesto tam, kde mala byť hmota.

Na poli organizácie spoločnosti bolo sklamanie ešte väčšie. Verilo sa, že veda umravní a urobí človeka šťastným, keď ho materiálne zabezpečí. Myslelo sa, že stačí poznať tajomstvo tela, aby sme mohli uzdravovať a poskytovať človeku blaženosť, že stačí ekonomicky vyrábať a spravodlivo rozdeľovať, a príde to, čomu kresťanstvo hovorí Kráľovstvo Božie. Všetci vieme, čo prišlo potom. Nezdar vo fyzike a v biológii sa ešte dá utlmiť múrmi laboratórií, ale keď neúspech znamená blato zmiešané s krvou, ľudstvo zachváti nepokoj, nedôvera a beznádej.

Bol to teda omyl, keď sa vesmír predstavoval ako rozvíjajúci sa a zdokonaliteľný?

Nemôžeme poprieť, že sa okolo nás a možno aj v nás odohráva morálna aj intelektuálna kríza pokroku. Niektorí sa dokážu z nej aj radovať. Avšak rozsiahle úsilie prieskumu a objavovania, začaté pred stopäťdesiatimi rokmi, neslabne a šíri sa priamo pred našimi očami. Na troskách materializmu sa nám však nestojí celkom dobre. Bez ducha nadšenia sa vesmír stane nezrozumiteľný a absurdný. Náboženstvo vedy je mŕtve. Musí však existovať nová mystika, pravý princíp nadšenia, ktoré ho vystriedajú.

Náboženstvo vo vede

Prvým dôsledkom duchovnej revolúcie, ktorú spôsobilo zbožštenie vedy, bolo, že človek pokľakol sám pred sebou. Potom celkom ľahko pochopíme, že prvé, na čo kresťanstvo pomyslelo, bolo, že veda je "pokušenie na hore", a preto sa stiahlo s gestom znepokojenia a obrany. Náboženstvo vedy vystúpilo ako protivník Boha Evanjelia nedopatrením, pretože novoobjavený vývojový pohyb interpretovalo materialisticky. Tak vzniklo a potom cez celé devätnáste storočie pokračovalo /u nás i dnes pokračuje/ nešťastné nedorozumenie medzi interpretmi vedy a náboženstvom. Tento stav vyžaduje riešenie v podobe vyššej syntézy, ktoré nachádzame v kresťanskom evolucionizme.

1. Kresťan-evolucionista. Kristovho učeníka viera vedie klásť cieľ svojich nádejí vyššie a ďalej, než si ho kladú ostatní ľudia. Vízia tohto vysokého cieľa nechce nikdy rušiť prirodzené aspirácie a ich rozvoj. Veď jedna z najistejších a kresťanom najdrahších častí kréda je to, že kresťanmi nás nerobí poprenie, ale prekonanie sveta, ku ktorému patríme. Právě kresťanstvo musí zo svojej podstaty podporovať dovršenie ľudstva.

I keď sa vzhľadom na materialistickú interpretáciu kresťanstvo spočiatku uzatvorilo aspiráciám moderného sveta, tak v tej najšej druhej fáze má len kresťanstvo dostatok energie prijať, usmerniť a spasiť svet. V materialistickom evolucionizme by sa ľudstvo udusilo. Avšak široká perspektíva vzostupného vesmíru priťahovaného Duchom je tou najlepšou klímou pre človečenstvo. Bádateľská činnosť nadobúda pre veriaceho vedca podivuhodný význam, ak prevráti mechanistické stanovisko a umiestni zdroj pohybu, ktorý chcel veda nájsť v protipóle Boha, do Neho ako najvyššieho polu tvorivej príťažlivosti.

Kresťan, ktorý sa stal evolucionistom, dokáže prekonať aj hranicu, na prvý pohľad oddelujúcu profánne od posvätného. Lebo vo vesmíre, kde sa všetko usiluje o pozvoľné vytváranie ducha,

ktorého Boh pozdvihuje k jednote, nadobúda hmatateľná realita každého diela cenu posvätenia a spojenia s Bohom. Práca, ktorá vďaka poznaniu rozvíja naše vedomie o svete, pomáha posúvať o krok ďalej tento vesmír, do ktorého vstupuje Boh.

2. Evolucionizmus kresťanov. Takýto spiritualistický "evolucionizmus" nenaráža na ťažkosti intelektuálneho ani morálneho charakteru, s ktorými sa stretáva materializmus pri svojom poslednom výklade hmoty a života. /Pozri časť Kríza pokroku./ Okrem toho evolucionizmus, ako sa stáva kresťanským, prináša bádateľskému úsiliu ľudstva dušu, na ktorú čakalo, a mystiku, ktorú hľadalo. Tým sa zároveň neoslabenou zachováva a ospravedlňuje istota, že aj hmatateľný svet má svoju budúcnosť, ktorá je sčasti v našich rukách.

Človek povzbudený bezvýhradným úsilím hľadať je zároveň pobádaný od základu zmeniť vnútorný život, ak chce zostať verný svojmu objaviteľskému gestu. Potom už nebude treba pred výsledkami vedy upadať do strachu, lebo nijaká mystika nemôže v jadre žiť bez lásky. Náboženstvo vedy našlo síce vieru a nádej, ale aj tak zomrelo, lebo sa uzavrelo láske.

Budúcnosť pokroku

Najväčšia a najživšia časť ľudskej aktivity sa dnes nepopierateľne masadzuje v nesmiernom bádateľskom eláne. Ak sa má tento elán udržať a ak má pokračovať, potrebuje vieru, potrebuje mystiku. Náboženstvo je biologicky nutnou dušou vedy budúcnosti, či už preto, aby si človek udržal zaniietenú chuť do tvorivého diela, alebo preto, aby bol nesebecký, ako to vyžaduje stále širšia forma spolupráce. Bez vedy je dnes život ľudstva takmer nemysliteľný. Veda však už nie je možná bez oživujúceho náboženstva. Takýmto náboženstvom vo vede je kresťanstvo. Ono je priam nutnosťou, pretože zem neodosiahne cieľ rozvoja svojich aktivít, kým sa neobráti k Bohu pred nami, ktorým je Kristus - omega a ktorý dáva pokroku pohyb, rast a upevňuje ho. Kresťanský vedec je dnes tým vedcom, ktorý má najlepšie podmienky a predpoklady, aby v sebe rozvíjal a okolo seba šíril nový typ ľudstva, ľudstva žijúceho v solidarite, aby pomohol zemi o krok ďalej. Potrebujeme typ bádateľa, ktorý sa svojej namáhavej práci venuje z lásky, ktorý sa neklania svetu, ale skrze svet a pokrok sveta. Tomu, ktorý je väčší ako svet. A taký človek nie je pyšný a chladný titan, ale Jakub vášnivo zápasíaci s Bohom, aby ho našiel a zachránil svoj rod /Gen 32, 23-33/.

* * *

Článok je spracovaný podľa eseje P. T. de Chardin: Mystika vedy.

//Pierre Teilhard de Chardin sa narodil 1. mája 1881 v Sarcenate, Puy-de-Dôme vo Francúzsku. R. 1889 vstúpil do jezuitského rádu. Po filozofických a teologických štúdiách sa špecializoval na geológiu a paleontológiu. R. 1922 sa stal profesorom geológie na Katolíckom inštitúte v Paríži. Veľa rokov strávil v Číne, kde sa podieľal na objave a štúdiu sinantropa. R. 1940 založil v Pekingu Geologický inštitút. R. 1950 ho zvolili do francúzskej akadémie vied. Ako člen americkej Wenner Gren Foundation for Anthropological Research sa potom zaoberal štúdiom australopitéka. Zomrel v New Yorku 10. apríla 1955. Napísal veľké množstvo vedeckých a filozofických kníh, článkov a štúdií, z ktorých mnohé sú dodnes v rukopise./

VEDA A SVETONÁZOR

"Radšej chcem trpieť pre to, že vravím pravdu, akoby pravda mala trpieť pre moje mlčanie". /R. W. Emerson/

Tak sa správa vedec a každá odchylka od tejto zásady /zásah moci a pod./ v histórii vedy sa dodnes pociťuje ako bolestivá rana, čosi cudzie jej poslaniu. Vedecký postup je opakovateľný a živá komunikácia vedcov celého sveta tvorí nevolený kontrolný orgán, ktorý stráži čistotu vedy. Aj preto je veda v kategórii sústavnej aktivity, hľadania a ako taká nepozná strach z onylu; naopak, prípadné poopravenie onylu pociťuje ako víťazstvo. Veda si tak právom získala patričnú autoritu. Možno i to je dôvod, prečo sa pojem vedecký tak rýchlo zaradil do slovníka bojovníkov proti viere. Je pre nich akoby "križovatkou": jeden smer - viera, iný, celkom odlišný, ktorý s prvým nemá nič spoločné - veda. A ty, čo máš úctu k slovu veda, akoby si nemal na výber. To sa už ale opúšťa pôda vedy a jej výsledky sa používajú /i zneužívajú/ na iné účely. Ďalší problém, ktorý vzniká pri manipulácii so slovom veda, sú polopravdy, čiastkové fakty vychytené z vedeckého slovníka a používané s úplnou samozrejmou ako plnoprávne vedecké výsledky /bez potrebných súvislostí/.

V prípade súčasného ťaženia proti náboženstvu sa vybočuje z rámca rýdzej vedy - hoci sa navonok veci predkladajú tak, akoby zostávali v nej - a milióny neinformovaných sú /prinajlepšom/ zmätení. Za takýto pokus považujeme nanucovanie pojmu vedecký svetonázor. S jeho opakovaním sa stretávame už od útleho veku, pričom často dochádza aj ku groteskným situáciám, lebo jeho ponuka sa spája s bojom proti poverám /nie proti viere/, avšak do kontrastu sa stavia s vierou. Považujme nad obsahom v súčasnosti používaného pojmu vedecký svetonázor z hľadiska uvedeného citátu.

Za skúšobný kameň správnosti svetonázoru sa s obľubou používa odpoveď na prvotnosť hmoty a vedenia. Pri dnešných úvahách sa už nehovorí o tom, ako otázka vznikla a čo pod týmito pojmami rozumeli prvotní materialisti, ktorí považovali za veľkú výhodu, že verili len tomu, čo mohli nahmatať /Príťažlivé!?. Čo k tomu hovorí Max Born: "Tento mechanický materializmus sa nemôže zmieriť s výsledkami modernej fyziky a s pokrokom vo fyzike, lebo tu sa primitívne názory na hmotu opustili a nahradili koncepciou poľa alebo ešte abstraktnejšími pojmami. Preto vznikol dialektický materializmus, v ktorom sa starý termín hmota zachováva, ale sa chápe v takej všeobecnej podobe, že z jeho pôvodného významu nezostalo nič. Základnou axiómou je existencia reality, objektívne poznateľného vonkajšieho sveta".

V tomto duchu hovorí i I. Úlehla v doslove ku knihe M. Laueho Dejiny fyziky: "Pre mnohých fyzikov bol materializmus spätý s konkrétnou predstavou hmoty. Ak sa táto predstava zmenila, domnievali sa, že materializmus je vyvrátený. V knihe Materializmus a empiriokriticizmus Lenin z filozofického hľadiska veľmi výstižne objasňuje materialistické ponatie hmoty - matérie. Jej jedinou vlastnosťou je jej objektívna existencia, jej nezávislosť na ľudskom vedomí."

Ťažkosť je však v tom, že: 1. je to nedokázaný postulát a 2. že v tejto /nič nehovoriacej/ definícii je zahrnutý aj Boh - tiež existuje objektívne!

V päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch, keď kralovala astronómia, nechýbali vyjadrenia typu: Ja som za vedu /lebo som proti náboženstvu/. Nekonečný vesmír tvoril akúsi dogmu vtedajšieho svetonázoru a náznaky tepelnej smrti vesmíru, resp. jeho počiatku a konca, sa považovali za hlasy proti vedeckosti svetonázoru. Dnes sa všeobecne prijíma teória veľkého tresku /big bangu/ s jasne definovaným počiatkom /možno i ohraňovaným/ priestoru a vážne sa uvažuje i o jeho opätovnom kolapse /problém kritickej hustoty/. Nebudeme zabiehať do podrobností, poukážeme skôr na skutočnosť, že ak má byť svetomázor vedecký, tak by mal byť otvorený pre alternatívy, ako je pre ne otvorená veda sama. Ak sa už v priebehu niekoľkých desaťročí /po dlhom váhaní/ musia prijať protirečivé koncepcie, mali by sa z toho vyvodiť závery! Mala by nastúpiť vedecká skromnosť, nie bombastické sebavedomie, a div nie neomylnosť!

Zamyslite sa nad hlasom fyzika Weizsäckera, ktorý v knihe Dejiny prírody hovorí: "Čo znamená vek sveta? Aký bol historický sled udalostí pred miliardami rokov? Hovoril som o nich ako o vzniku vesmíru a počiatku sveta. Máme na to právo? Za predpokladu, že vtedy platili rovnaké fyzikálne zákony ako dnes, môžeme uplatniť druhú vetu termodynamickú a otázka sa dá rozhodnúť jednoznačne. Na základe tejto vety a jedného dodatočného/prijateľného/ predpokladu, že vesmír neprijíma zvonku energiu, možno potom dokázať, že svet je neopakovateľný dej, ktorý obsahuje na každé konečné množstvo hmoty len konečné množstvo od seba rozlíšiteľných udalostí. Ak udalosti nasledujú za sebou s konečnou rýchlosťou, musia sa odohrať v konečnom čase. Z toho vyplýva, že všetko dianie nielen očakáva nakoniec tepelná smrť, ale že musí mať aj nejaký začiatok v čase. Pritom je rovnako dobre mysliteľné, že toto dianie sa začalo náhle, alebo pozvoľna vyrástlo z nekonečného času bez udalostí".

Často sa stáva, že i číre dohady sa predkladajú ako hotové fakty /svojho času otázka života na Marse, jestvovanie života v iných slnečných sústavách, vznik života, nehistorickosť Krista a pod./. I keď sme otvorení niektoré dohady prijať, netreba im prikladať väčšiu váhu, ako si zaslúžia. Ak to nie sú výsledky vedecké, môžu sa v čase prejavovať ako pravdivé, ale rovnako aj ako nepravdivé. Za všetky uvediem dva novšie pohľady, ktoré naznačujú možnosti odchýliek od hlásaných právd. Bolo veľmi moderné tvrdiť, že Zem nie je nijako výnimočná vo vesmíre, aby na ňu zhliadol Boh a poslal na ňu svojho Syna. Takých objektov sú vraj milióny! Dnes sa ozývajú hlasy, ktoré uvažujú o špecifičnosti podmienok života na Zemi a prichádzajú k uzáveru, že s tým množstvom civilizácií to predsa len nebude také jednoznačné. Napr. sovietsky fyzik Elumenfeld /Problémy biologickej fyziky/ hovorí: "Život v tejto podobe, v akej existuje na Zemi, je zrejme fenomén nielen neobvyčajne zriedkavý, ale pravdepodobne jediný v celom vesmíre."

Čo sa už popísalo o vývojovej teórii! A dnes sa už o nej prakticky nediskutuje. A predsa nedávno H. D. Pflug uverejnil vedecký článok v časopise Naturwissenschaften /71,63. 1984/, v ktorom upozorňuje, že s rozriešením problému vzniku života na Zemi bude treba ešte počkať. V závere práce hovorí: "Ak informácie, ktoré v súčasnosti máme zo starých skamenelín, sú dosť reprezentatívne a správne pochopené, potom je nepravdepodobné, že na našej Zemi došlo k prebiotickému vývoju. Pôvod života je otvorený pre alternatívne vysvetlenia vrátane mimozemských javov."

A tak, ak uvažíme hlas Heisenberga /časopis "Rodinné spoločenstvo č. 6, str. 38/ o nemožnosti vybudovať skutočný vedecký

svetonázor i pri úprimnej snahe zostať na pôde prírodovedy, potom každý takýto pokus, ktorý /ak navyiac/ pripustí nehotové pravdy a včlení ich do svojho systému, musí nutne viesť k omylu. Tu ešte treba poznamenať, že základný postulát materializmu "Hmota je večná, čas nekonečný" patrí do kategórie viery, nie vedy. Kam teda zaradiť svetonázor, ktorý je založený na tomto predpoklade?

Je tu ešte jedna závažná okolnosť, o ktorej treba diskutovať. I keby sa Heisenberg mýlil a vedecký svetonázor by z prírodovedy vyplynúť mohol, zostáva dodať, že prírodoveda nie je sama kompetentná vyrobiť takýto názor pre človeka ako celok. Vie robiť výpovede len o prírode a o človeku ako biologickom tvorovi. Na kompetentnú výpoveď o človeku treba použiť aj iné vedy, hlavne psychológiu. A tá sa zatiaľ zanedbávala. Ale už i parciálne výpovede protirečia takým zásadám "vedeckého svetonázoru", ako je nenávisť /E. Fromm: Umenie milovať/. Kompletný svetonázor potrebuje zaplnenie aj časti o ľudskej psychike /duši/; práve tá je v nom totiž najviac /či celkom/ zastúpená a práve ona najviac ťuži po správnom svetonázore. Iba biologický svetonázor nemôže uspokojiť ani len takých jedincov, ktorí o Boha neprejavujú záujem /Rodinné spoločenstvo č. 6, str. 38/.

Okrem toho nás Weizsäcker upozorňuje ešte na jeden závažný moment pri posudzovaní svetonázoru: "Kto nie je nábožensky viazaný, môže síce celok náboženského sveta preskúmať ako objekt zvonku, ale jeho vnútrojšok, a to znamená i podstata, mu zostane väčšinou celkom neznámy."

Keď uvažíme všetky úskalia úprimne budovaného svetonázoru, vychádza nám, že ešte nedozrel čas na veľké sebavedomie z jednostranne /len na základe vedy/ vybudovaného svetonázoru. Skôr sa prikláňame k názoru Weizsäckera, ktorý vyzýva k poznávaniu v láske, lebo len tak sa dosiahne komplexný pohľad na taký závažný problém a filozofické sústavy sa budú budovať v prospech všetkých ľudí, nie proti nim; k tomu druhému sa, žiaľ, môže dospieť, ak vstúpi poznanie bez lásky do služieb odporu.

MODERNÁ FYZIKA A VIERA

Tretie obdobie - obdobie modernej fyziky sa začína v našom storočí a je spojené s menami Max Planck, Albert Einstein, Werner Heisenberg, Niels Bohr, Friedrich von Weizsäcker a s ďalšími. Teória relativity a kvantová teória ako najvýznamnejšie výtobytky fyziky nášho storočia vracajú túto vedu k pôvodnej skromnosti, ktorú mala pri svojom zrode. Heisenberg píše, že "moderná atómová fyzika odvrátila prírodovedu od materialistického smeru, ktorý prijala v 19. storočí", a inokedy zdôrazňuje, že nové výsledky fyziky "znamenajú predovšetkým vážne varovanie pred... násilnou aplikáciou fyzikálnych pojmov v oblastiach, do ktorých nepatria..." Einstein sa dopracúva k viere v Stvoriteľa a Udržiavateľa všetkých vecí, Planck a Heisenberg sa neboja priznať, že veria v Boha, a Weizsäcker vyznáva, že verí v Ježiša Krista ako Spasiteľa sveta.

V čom sú hlavné črty modernej fyziky? Ona hovorí už o priestorovom obmedzení vesmíru, ktorý považuje za nesmierny, ale nie za nekonečný. Hovorí o jeho začiatkoch a má teórie o jeho

možnom konci v budúcnosti. Nepovažuje prírodné zákony za čosi absolútne, čo ovláda prírodu, ale skôr za definície, ktorými charakterizujeme deje v makrofyzikálnom svete. V atómovej fyzike sa už nedá hovoriť o kauzalite a determinizme, tam platia zákonitosti pravdepodobnosti a štatistiky.

Spomínam tu fyziku preto, že sa dostala spomedzi prírodných vied najďalej a je to najmä ona, ktorá už dnes neposkytuje ateistovi nijaké argumenty a nekladie kresťanovi nijaké prekážky. Presvedčenie jedného i druhého sa opiera len o ich osobnú vieru.

Pred časom som mal viachodinový rozhovor s popredným ateistom. Dostali sme sa k bodu, v ktorom on vyhlásil, že mi závidí môj pohľad na svet, ale spolu so mnou veriť nemôže, lebo on je neverec voltaistrovského typu. Povedal som mu: "My obidvaja súčasne veríme aj neveríme, sme aj veriaci aj neveriaci v tej istej osobe." Keď protestoval, pokračoval som: "Vaše presvedčenie sa zakladá na viere tak isto ako moje. Ja verím, že Boh existuje, a vy tvrdíte, že nemôžete veriť v jeho existenciu. Vy veríte, že Boha niet - a tu zase ja nemôžem veriť v jeho neexistenciu."

Tu a tam ešte možno počuť alebo čítať výroky tohto druhu: Veda dokázala, že nebo je prázdne a Boha niet. Veda vyvrátila vieru v Boha. Nevedecká vieru v posmrtný život....atď. Ľatori takýchto výrokov sa nepriamo priznávajú, že dobre nevedia, čím sa veda môže a čím sa nemôže zaoberať, čo môže a čo nemôže dokazovať alebo vyvracať. Prírodoveda skúma iba hmotný svet, ktorý je dostupný našim zmyslom buď priamo alebo pomocou prístrojov. Ci okrem hmotného sveta ešte niečo alebo niekto existuje, alebo neexistuje, o tom prírodoveda skromne mlčí. A keďže Biblia tvrdí, že Boh je duch, potom ho prírodoveda nemôže ani skúmať, ani dokazovať, ani podvracať jeho existenciu.

/ Dr. E m r i c o B a n t i: Čo je život? /

PRI PRAMEŇOCH NAŠEJ VEDY

Vlani v novembri sa zišli naši poprední historici vedy, kultúry a školstva v Trnave na trojdňovej konferencii usporiadanej k 350. výročiu založenia trnavskej univerzity. Táto univerzita, založená roku 1635 ostrihomským arcibiskupom a prímasom Uhorska Petrom Pázmányom a zverená do rúk jezuitov, bola počas svojho 142-ročného pôsobenia v "slovenskom Ríme" ohniskom vzdelanosti a vedeckého života u nás a od nej vôbec sa začalo odvíjať moderné vedecké myslenie na Slovensku. Na konferencii sa vyzdvihoval medziiným aj školský výchovný systém, ktorý bol na všetkých univerzitách vedených jezuitmi jednotný /protestantské univerzity sa takouto jednotnosťou pochváliť nemohli/ a ktorý tak umožňoval ich absolventom plnokrvne sa začlenovať do prúdu európskej vzdelanosti.

Isteže, toto hodnotenie zástoja trnavskej univerzity v dejinách nášho školstva a vedy nie je vlastne prekvapujúce, a predsa sa v takejto podobe, objektívne hodnotiacej zásluhy cirkvi, nedostáva pred našu širšiu verejnosť. Aj pri lanskom výročí sa v niektorých spomienkových článkoch v našej tlači o trnavskej univerzite vyskytovali ešte formulácie o pseudovede pestovanej jezuitmi, o jezuitskom hamovaní rozvoja vied a pod.

Prítom sa argumentovalo zvyčajne tým, že sa na univerzite v prvom jej období neprednášalo o Kopernikovej heliocentrickej sústave. K tomuto tvrdeniu treba na okraj povedať, že v onom čase sa Kopernikov názor všeobecne neuznával ani katolíckymi ani protestantskými učencami; odmietal ho napríklad aj J. A. Komenský. Keď po tereziánskej reforme vznikli v Trnave prvé vysokoškolské učebnice fyziky, boli to učebnice fyziky newtonovskej, čo samo osebe naznačuje, že sa muselo o newtonovskej fyzike hovoriť v prednáškach aj predtým - jednoducho, sotva si možno predstaviť, že by boli profesori z jedného dňa na druhý vo svojich názoroch náhle "prevrátili kabát".

Na pôde trnavskej univerzity sa teda začína moderné vedecké myslenie na Slovensku. Máme tu nielen polyhistora Martina Szenti-ványiho, významných fyzikov Adányu, Jaslinského, Revického, Ivančiča, astronoma a matematika Františka Weissu, botanika Jakuba Winterla, filozofa a historika Gabriela Hevenesiho, ale i tvorca koncepcie slovenských dejín v rámci Uhorska Samuela Timona, ktorý bol ako historik skvelým obrancom Slovákov proti tvrdeniam Michala Bemcsika /tak isto trnavského profesora/. Trnavská alma mater vychovala, ako píše dr. Silvester Šoka, "mnoho generácií vedecky podkutých, eticky vyzretých a ľudsky šľachetných mužov, ktorí pozitívne a veľmi úspešne prispeli k urýchlenu povzneseniu kultúrnosti obyvateľov Slovenska, Uhorska a strednej Európy". A nielen to, aj potom, keď už v Trnave univerzita nepôsobila, bol to jej duch, ktorý dal vzniknúť Slovenskému učenému tovarišstvu i slovenskému národnoobrodenskému hnutiu a neskôr nadväzne i Matici slovenskej, Spolku sv. Vojtecha, Muzeálnej slovenskej spoločnosti, Osvaldovej družine...

Bolo by potrebné častejšie sa pietne vracieť k tomuto prameňu slovenskej vedy, historického uvedomenia sa slovenského národa a jeho obrodovania. Mali by sme si to pokladať za povinnosť už preto, že Božia prozreteľnosť, keď nás bola mapojila z tohto prameňa, v tej najpríhodnejšej chvíli odvieďa jeho tok inam, aby kľúčiacu sadbu nášho národného obrodovania neudusili v zárodku rýchlo sa vzpínajúce výhonky národného uvedomovania sa maďarského. Aj onen paradoxný názor totiž, že prenesenie univerzity z Trnavy roku 1777 do Budína sa v konečnom dôsledku blahodarne odrazilo v rozvíjaní slovenského národného života, odznel pri lanskej tristošesťdesiatročnici...

* * *

"Nie v presvedčivých slovách ľudskej múdrosti /pozri 1 Kor 2, 4/ alebo v literárnych pomôckach spočíva nádej vedy. Tento prameň by sa mal hľadať inde, tam totiž, kde je skrytý poklad múdrosti a vedenia Božieho.

Knižnicou sv. Bonaventúru bol Ukrižovaný; uňho sa vyučil väčšej vrúcnosti, než akú dúfajú iní načerpať z tisíc kníh. Nič neuberie vedám, čo sa vynakladá na zbožnosť.

Veda, ktorá mečerpá silu zo zbožnosti, málo prospieva; ako neprináša plod každé semeno, tak neprináša plody ani každá veda; ostáva bez úžitku ako skrytý poklad, ktorý je nanič.

Mnohí učení ľudia prinášajú malý úžitok zo svojho vzdelania; po toľkých rokoch, ktoré venovali štúdiu, stále iba preorávajú neplodnú pôdu, a aj keď hojne zasejú, žnú iba málo, viac burimy než obilia, pretože bez Božieho požehnania zrno nevzide."

/Z reflexií Gabriela Hevenesiho, S. J., dekana filozofickej fakulty trnavskej univerzity/

PRIPRAVUJE SA NOVÝ ZÁKON O INTERRUPCIII

Keď pred niekoľkými týždňami sedem sympatických ľudí zhorelo pred očami stámiliónov televíznych divákov v raketopláne Challenger, tak bol z toho celý svet šokovaný. Ale to, že denne vo svete desatisíce nevinných detí /len v ČSSR je ich okolo 400/ predčasne končia svoj život v odpadových kontajneroch nemocníc, zdá sa, nikomu neprekáča. Nad smrťou blízkeho človeka dlho roníme slzy a vyslovujeme pozostalým hlbokú sústrast. Žene, ktorá bola potichu kvôli "zlým sociálno-ekonomickým podmienkam" na potrate, však manžel prinesie kyticu karafiátov a v ŠKODE 110 L, do ktorej by sa už to malé telíčko nevместilo, si ju, poriadne našminkovanú, šetrne odvezie domov. Nemal by vrátnik pri odchode z nemocnice odovzdať týnto ľuďom čierne stužky, ktoré by mali aspoň rok, ak nie celý život, obaja povinne nosiť?

Ak v súčasnosti často demonštrujeme za mier, proti zabíjaniu nevinných ľudí vo vojnách, tak by sme mali rovnako demonštrovať aj proti "legálnemu" zabíjaniu státisícov nenarodených detí, ktoré sa doslova pred našimi očami robí aj v Československu a ktoré sa má v budúcnosti podľa pripravovaného nového "zákona" robiť v ešte v oveľa väčšej miere. Podľa tohto "zákona", schválenie ktorého sa v zákonodarných orgánoch ČSSR pripravuje, má sa stať rozhodnutie o potrate výlučne otázkou tehotnej ženy a jej lekára, pričom celý zákrok sa potom vykoná "modernou" metódou prakticky bez vyneškania z práce. /Aj to je jedno z odôvodnení nového zákona!/
20

Cielená kampaň za potraty v našich masovo-komunikačných prostriedkoch pokračuje. To, čo oprávnene kritizujeme v západných filmoch, sa u nás takto bezrestne propaguje: násilie a terorizmus na bezbranných tvoroch. Kladne o potratoch sa už neraz vyjadrili v televízii, v rozhlase, "Slovenka" je za, ba aj Hilda Gabrišová z "Večerníka", ktorá upútava Bratislavu svojimi reportážami ako zlepšiť medziludské vzťahy, nie je proti. "Katolícke noviny" sa k celej veci vyjadrujú iba hmlisto. Asi ešte nedostali príslušný pokyn Ministerstva kultúry. Alebo taktizujú, aby "zachránili", čo sa ešte zachrániť dá?

Nemal by "Večerník" okrem rubriky "v ktorej nemocnici sa kto narodil" zaviesť aj rubriku "v ktorej nemocnici sa kto nenarodil"? Nemala by Čs. televízia okrem častých postelových scén vo farbe priniesť raz aj reportáž o dôsledku týchto vysielaní: priamu farebnú reportáž z potratu - nech mládež vidí, aký je to "jednoduchý" zákrok? Vo Švédsku to raz urobili, a bol z toho riadny šok pre celý národ.

Aj naša mládež sa zo všetkých strán posmeľuje k predmanželským sexuálnym skúsenostiam, ale za dôsledky z toho plynúce, napriek množstvám osvety a propagácie antikoncepcie, nikto nezodpovedá.

Najnovší hit na tému "potrat" priniesla "Pravda na nedeľu" zo 7. 2. 1986 v článku "Plánované rodičovstvo", ktorý mal atraktívne podnadišy "Umenie vytvoriť harmonickú rodinu" či "Aby každé dieťa bolo očakávané s radosťou". Po týchto sladkých nadpisoch čitateľ očakával, že PhDr. Vratislav Schüller, CSc. z Výskumného ústavu psychiatrického v Prahe mu prezradí aspoň niečo o umení vytvárania harmonickej rodiny. Jeho návod na to je však akýsi

"hmľistý". Aj po treťom prečítaní vám vyskakovali pred oči len "umelé prerušenia tehotenstva", tieto "majkrajnejšie prostriedky z metód plánovaného rodičovstva", hoci sa "argumenty" doktora Schüllera sypali ako z rukáva:

Pri plánovanom rodičovstve "rodičia majú mať toľko detí a len vtedy, keď im môžu zabezpečiť dobré vývojové podmienky". S tým súhlasíme, ale kto určí, kedy to nastane? Egoistickým rodičom je aj jedno dieťa mnoho, skromní sa aj v trojizbovom byte tešia na siedmy prírastok. Na benzín a zahraničnú dovolenku sa peniaze vždy nájdu, ale jedno dieťa navyiac je už pre mnohých nad silu.

"Iba vtedy". /pri potratni plánovanom rodičovstve/ "sa možno deťom venovať, mať z rodičovstva potešenie a pocit uspokojenia". Koľko rodičov s 1-2 deťmi svoje "plánované" ratolesti úplne zanedbáva? Keď sa deti plodia len pre potešenie a pocit uspokojenia, prečo sa v Petržalke rozvádza 60 % manželstiev? Je jasné, že okrem radostí z detí, ktorých je nemálo, dieťa je vždy pre rodičov aj obetou a silným obmedzením. Kto "vie, komu uveril", ten rád prijme toto jarmo na seba. Kto je však presvedčený, že smrťou sa všetko končí, tomu sa nemožno diviť jeho trápnemu egoizmu.

"Náboženstvo pestuje v ľuďoch trpné prijímanie ľudského zrodu." To nie je pravda! Plánované rodičovstvo dovolenými prostriedkami povoľuje a odporúča aj katolícka cirkev. Pripomína však aj to, že nad nami stojí niekto nekonečne vyšší, Pán života a smrti. Ak už raz On, aj s naším pričinením, rozhodol o novom živote, tak tento nový život nemožno ignorovať. Boh dopustí, ale neopustí, bez jeho vôle sa nám ani vlas na hlave neskriví. Alebo sa máme v svojom živote dať viesť bezduchým materializmom? To, čo on pridal k morálke, vidíme dnes dobre aj okolo nás a nenecháme sa už ním a jeho propagátormi učiť ako si vedecky zorganizovať genocídu vlastného národa.

Autor článku v Pravde ďalej hovorí s hrdosťou "o hlbokom prevrate v sústave ľudských vzťahov ... o sexuálnej revolúcii". Ďalšie jeho informácie však už tak hrdo neznejú: "Odhaduje sa, že až polovica neviest je pri vstupe do manželstva gravidná... Roku 1984 si u nás dalo 120.000 žien žiadosť o umelé prerušenie", t. j. 120.000 žien si dalo žiadosť o revolučné riešenie svojho problému - o gilotínu pre svoje dieťa.

Nasledujú ďalšie nepríjemné štatistiky: "R. 1984 sa každé tretie tehotenstvo u nás skončilo umelým prerušením. Vykonalo sa 114.000 potratov, 5000 žien svoju žiadosť odvolalo, 948 prerušenie nepovolili." Je to možné? V ČSSR, v krajine, kde sa nehľadá, 114.000 rodín sa roku 1984 snažilo vytvoriť nad truhličkou svojho dieťaťa "harmonickú rodinu"? Štatistiky o ich výčitkách svedenia asi neexistujú. A aké je šťastie a spokojnosť týchto rodín v ďalšom živote, to Výskumný ústav psychiatrický asi neskúmal. Koľké z týchto žien zostali po zákroku neplodnými, nie je známe? A kto ich liečbu neplodnosti platí? Aký je v skutočnosti rozdiel medzi potratom alebo zabitím dieťaťa hneď po pôrode? Koľké z tých 114.000 žien sa dokonca veriacie pristupujú k sviatostiam? Čo hovorí dnes tých 5000 žien, ktoré svoju žiadosť odvolalo: urobili dobre, alebo zle? Koľko budúcich géniov, ktorí svojimi objavmi mohli zlepšiť tento svet, bolo medzi tými 114.000 nešťastníkmi? Na tieto otázky článok neodpovedá, rovnako ako na dokreslenie celkovej situácie neuvádza štatistiky o raste

pohlavných chorôb, o rozvodoch, alkoholizme, narkománii, o hrozbe homosexuálov /chorobe AIDS/.

Potom prichádza hlavná myšlienka článku: "Nesmieme mať nechcené deti, pretože takéto deti majú v živote mnoho problémov, neúspechov a rizík a... preto naša spoločnosť poskytuje žene právo, aby rozhodovala o čase, kedy a koľko chce mať detí."

Ak by sa každé "nechcené" dieťa bolo v prvých mesiacoch tehotenstva zabilo, tak asi by tu nebola väčšina z nás. Je objektívnym lekárskeym názorom, že prevažná väčšina žien v prvých mesiacoch ľutuje, že je tehotná, avšak potom sa s novou situáciou vyrovná a uspokojí. /Moja rodina má päť detí a priznám sa, že prvé týždne tehotenstva bývali pre nás ťažké. Neskončili sme však u lekára, ale na kolenách pred naším Otcom. S jeho pomocou sa všetko menilo na radostné očakávanie nového života./

Všetci to poznáme: napísať list, opraviť vodovod, navštíviť zubára. Dnes nie, zajtra, pozajtra, na budúci mesiac, resp. vtedy, ak komečne nastanu ideálne podmienky. S deťmi to býva bohužiaľ podobne. Aj ich prijatie sa odkladá z týždňa na týždeň, z roka na rok, márne čakajúc na príhodnú situáciu, keď všetko bude na 100 % a keď sa bude môcť konečne slávnostne rozhodnúť plánované počatie potomka...

Nie je rozumnejšie, keď sa to už, aj neplánovane, stalo, pokorne skloniť hlavu, požiadať Boha o pomoc a tešiť sa na toho, kto onedlho príde?

Vrcholom demagógie či bezočivosti článku v Pravde je jeho záverečné tvrdenie: "Možnosť interrupcie je vysoko humánne opatrenie a socialistická spoločnosť ho musí ponechať i v budúcnosti ako najkrajnejší prostriedok pri zlyhaní bežných antikoncepčných metód". Teda v súvislosti s deťmi v odpadových kýbľoch sa hovorí o humanizme! Či toto "humánne opatrenie" musí socialistická spoločnosť ponechať aj v budúcnosti, to azda trochu závisí aj od členov, ktorí ju tvoria. /V Afrike sa omnoho menej závažné otázky riešia ľudovým referendum, a u nás si niekto myslí, že každý zákon sa schváli vždy bez opýtania národa na jeho názor./

Potrat možno rieši momentálny problém ženy, ale násilným a neľudským spôsobom. A pamätajme si, že každé násilie vyvoláva ďalšiu reťaz násilia a nešťastia. Žena nemá právo na telo, a to-bôž nie na dušu, bytosť, ktoré sa vyvíjajú v jej tele. /Veď dieťa nie je iba obyčajnou súčasťou matky, napríklad vyrába si vlastnú krv, ktorá sa môže aj líšiť od matkinej krvnej skupiny. A podľa najnovších výskumov malé embryo má už od začiatku všetky aspekty ľudského jedinca, veď už od tretieho týždňa mu bije malé srdiečko./ Často v novinách píšeme o našich vymoženostiach, o práve každého na prácu, zdravotnícku starostlivosť, vzdelanie atď. Právo na život je však najzákladnejším právom každého človeka, a my ho našim budúcim spolubratom upierame. Denne sa každý presviedčame, ako často sa mylíme a koľko vyslovene nesprávnych rozhodnutí robíme. A napriek tomu kardinálne rozhodnutie o živote a smrti štát zveruje do rúk často mezodpovedných "natiek" a "lekárov", ktorí nerešpektujú prísahu, čo raz predriekali.

V rámci "odbyrokratizovania" nášho života sa teda potratové komisie majú zrušiť. Je pravda, že mnoho toho nenapresvedčovali: R. 1984 ich poslúchlo len 5 % žiadateľiek. Ale kto potom bude ešte vôbec informovať ženy o všetkom tom zlo, čo potraty so sebou prinášajú? A prečo tých 114.000 nijaké argumenty nepresvedčili? Myslite, že ľuďom, ktorým od mala systematicky vtikate

do hláv, že Boha niet, že si ho vymysleli ľudia, čo sa báli blesku /ako napr. Einstein, Heisenberg, Max Planck, ale aj Gagarin a Werner von Braun/, potom zrazu - zase bez pojmu Boha - vysvetlíte, prečo nepotratiť je lepšie ako potrať?

Vedia všetci zúčastnení, rodičia, lekári aj personál, že jedným potratom sa sami exkomunikujú z cirkvi? A nie je diskrimináciou našich lekárov gynekológov, že všetci sú povinní zúčastniť sa na tejto špinavej hre? Nechodia potom gynekológiu študovať iba ľudia, ktorí bez rozpakov urobia to, čo sa od nich očakáva? Na týchto ľudí sa máme potom spoľahnúť, keď naše ženy rodia v nemocniciach naše deti? /Nedávno sa ženy v rakúskej televízii sťažovali, že ich lekári húfne odmietajú abortovať, že vo Viedni ťažko nájsť kliniku, kde by to robili. Neurobíme si onedlho z našich nemocníc výnosne devízové zdroje? Je známe, že niekoľko takýchto prípadov sa u nás už stalo./

"Potratový zákon", ktorý doteraz platí, podpísal u nás r. 1957 vtedajší minister zdravotníctva, smutne známy kňaz Plojhar. Kto si zoberie na zodpovednosť tie 2-3 milióny detí, ktoré sa odvtedy u nás nenarodili? Dnes máme v Slovenskej národnej rade tiež katolíckeho kňaza, farára Blumentálu Zabáka. Bude v SNR proti navrhovanému zákonu protestovať? Pripomenie poslancom, že keby ich matky konali v zmysle našich zákonov, tak tretina poslaneckých kresiel by dnes zívala prázdnotou? A ak naši poslanci aj tento zákon jednomyselne odsúhlasia, tak sme ich nemali voliť, pretože nereprezentujú názory mnohých svojich voličov.

Nenájdu sa v tejto krajine ľudia dobrej vôle, ktorým osud národa nie je celkom ľahostajný?

Našli sa!

V našich neľahkých náboženských podmienkach, slovenské veriace rodiny, mládež a ostatní veriaci laici vyjadrili svoju zodpovednosť za život počatých detí pred Bohom, národom, spoločnosťou i svetom rozhodným nesúhlasom s jestvujúcim i s novým pripravovaným zákonom o umelom prerušení tehotenstva. Proti týmto zákonom, bez hocijakej propagandy, doslova pod pultom, sa na Slovensku za pár dní nazbieralo 6 518 podpisov, ktoré sa spolu s listom /jeho text uverejňujeme ďalej/ poslali predsedovi vlády SSR.

P.S.: Čs. televízia zaradila v marci 2x do programu slovenský film Predčasné leto. Ide o hodnotný film zaujímavý čestný postoj aj k problémom, ktoré sme opísali v článku. Ďakujeme filmárom a televízii za toto dielo a dúfame, že nezostanú iba pri prvej lastovičke, ktorú si, zase iba dúfame, dobre všimla najmä naša mládež!

LIST PREDSEDOVI VLÁDY SSR a PREDSEDNÍCTVU SNR

Predtým, ako uvidíme list v plnom znení, pripomeňme si ešte niekoľko dôvodov /okrem spomínaných v článku/ Pripravuje sa nový zákon o interrupcii/, prečo nemáme právo mlčať v súvislosti s umelým prerušením tehotenstva.

Každý z nás mal iste možnosť osobnou skúsenosťou zistiť, že prírodné zákony neobmedzujú našu slobodu, ale chránia naše zdravie a život. Tak isto aj morálne zákony zhrnuté v Dekalógu a v zákone lásky k Bohu a bližnému nie sú ustanovené na naše obmedzovanie, ale na našu ochranu od následkov demoralizácie, akými sú aj egoizmus, nenávisť a vraždy.

Deformácie týchto mravných zákonov sa vypukle prejavujú aj v zhoršených manželských a rodinných vzťahoch, odkiaľ sa prenášajú do vzťahov celospoločenských. Preto ochrana mravných hodnôt, a tým aj života, nie je vec iba jednotlivcov alebo niektorých špeciálnych skupín.

Pre nás veriacich je aborcia podľa piateho Božieho príkazu vraždou. Navyše odôvodnenia novej "efektívnej" metódy, proklamované "odbornými" i vládnyimi kruhmi u nás (odborné vykonanie, "bezrizikovosť", nemusí sa ísť pred komisiu, žena nezostáva práceneschopnou a pod.), sú neprijateľné pre každého poctivo mysliaceho a cítiaceho človeka. Nebolo by vhodnejšie odporúčať metódy prirodzeného plánovania rodičovstva a zdržanlivosti, ktoré nielenže neohrozujú telesné a psychické zdravie ženy, ale vychovávajú manželov k vzájomnej úcte, rešpektu i príťažlivosti?

Ešte názor odborníka MUDr. M. Kuklíka, CSc., ktorý preberáme z časopisu Praktická žena 2/86:

"Interrupce jako taková /teda aj miniinterrupcia, pozn. redakcie/ je ... v každom prípade s negatívnym psychickým účinkom na ženu. Je treba říci, že počet umělé přerušovaných těhotenství je v naší populaci neúměrně vysoký, v některých oblastech připadá na jedno narozené dítě dokonce jedna interrupce - a to je jistě zarážející. Netýká se to však jenom naší populace. V loňském roce se na lékařském setkání ve Varšavě hovořilo na téma interrupce. Byly zde k dispozici statistické údaje o počtu prováděných interrupcí a ukázalo se, že je řádově stejný jako počet lidí, kteří za války zahynuli v koncentračních táborech...

Je to totiž problém týkající se všech, jimž jde o šťastný a hodnotný život na zemi. Vás, kteří tyto řádky čtete, i nás - lékařů, kteří by mohli a chtěli své schopnosti i svou kapacitu při lepším pochopení zaměřit na uchování života a nikoliv na jeho likvidování v samém prvopočátku."

Následuje list:

Prof. JUDr. Peter Colotka, Dr.Sc.,
predseda vlády SSR
Bratislava

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady
Bratislava

Vláda SSR pripravuje návrh zákona, ktorý v ďalekosiahlej miere umožní a legalizuje umelé "prerušenie tehotenstva". Podľa návrhu plod v lone matky do 12 týždňov nebude mať nijakú právnu ochranu, žena bude mať nárok túto počatú ľudskú bytosť zabiť na náklady štátu, pričom podľa zákona každý kompetentný lekár bude povinný požadovaný zákrok urobiť.

Uvádzaajú sa rôzne argumenty pre nový zákon- kratšia doba vymeškania ženy z práce, ako aj známy argument o odbornom vykonaní zákroku, ktorý by sa ináč robil tajne.

Návrh zákona, ak bude schválený, bude v dôsledku znamenať, že ďalšie desiatitisíce až státisíce detí zomrú skôr, ako sa narodia.

Ľudský život sa začína počatím. V našom štáte existujú početné organizácie a zákony na ochranu života rastlín, zvierat, na ochranu životného prostredia a pod. Iba ľudský život, bezbranný ľudský plod, má sa dostať mimo právnu ochranu a o jeho osude má rozhodovať iba jeho často nezodpovedná alebo nevedomá matka? Strata právnej ochrany počatej ľudskej bytosti bude mať vážny vplyv na spoločenské vzťahy, bude viesť k ešte nezodpovednejšiemu prístupu k sexuálnemu životu, bude mať za následok stratu úcty k životu, a to najmä u mladých ľudí, čo v budúcnosti bude viesť k morálnej deštrukcii nášho národného a štátneho spoločenstva. Ľudský život je posvätný a nedotknuteľný dar Boží. Nikto nemá právo porušovať tento zákon života!

Dolu podpísaní prejavujeme týmto svoj rozhodný odpor voči pripravovanému zákonu, ani nesúhlasíme s doteraz platným zákonom č. 68/1957 Zb. o umelom prerušení tehotenstva.

Žiadame, aby vláda SSR stiahla pripravovaný zákon, a ak tak neurobí vláda, obraciame sa na poslancov SNR, aby zákon neschválili. Ak by ani poslanci SNR neboli rozhodnutí zamietnuť tento zákon, žiadame, aby na Slovensku bolo o tomto zákone prevedené referendum.

Nasleduje 6 518 podpisov. Podpisy sú priložené k listu adresovanému predsedovi vlády SSR.

Na vedomie:

mdr. František Tomášek, Praha
bp. Július Gábriš, Trnava
bp. Ján Pásztor, Nitra
bp. Jozef Feranec, Banská Bystrica

BOJ DIEŤAŤA O ŽIVOT PRI UMELOM POTRATE NA FILME

V USA nakrútili film "Silent cream" /Nemý krik/, ktorý vyvolal veľký ohlas najmä v politických a lekárskech kruhoch. S použitím ultrazvukovej techniky sa podarilo zaznamenať to, čo sa odohráva v maternici počas prerušenia dvanásťtýždňového tehotenstva.

Gynekológ dr. Bernard Nathanson o tom hovorí: "Technický pokrok bez akejkoľvek pochybnosti dokazuje, že nenarodené dieťa je ako každý z nás rovnocenným členom ľudskej spoločnosti. Po prvý raz sme mohli sledovať priebeh prerušenia tehotenstva zo stanoviska obete. Vidíme dieťa, vytrhávané zo svojho prostredia, trhané a usmrcované lekárske nástrojmi. Dieťa cíti útok na svoju bytosť, prudko sa odsúva od chirurgických nástrojov, zúfalo hľadá únik. Pocit smrteľného nebezpečenstva spôsobí zrýchlenie pulzu a jeho ústa sa otvárajú do prenikavého bezhlasého kriku!"

Film "Silent cream" sa stal široko komentovaným v tlači a v televízii USA. Prezident Reagan po zhliadnutí filmu sa vyjadril takto: "Keby všetci členovia Kongresu uvideli tento film, určite by ihneď zakázali prerušenie tehotenstva." Túto prezidentskú výpoveď, zaznamenanú na videorekordér, rozoslali všetkým členom Kongresu a všetkým štátnym legislatívam USA.

ÚVAHY O DUCHOVNOM ŽIVOTE NA SLOVENSKU

3. časť

Samota ducha

Pokladám sa za dosť veľkého samotára, a tak som si myslel, že mi nebude robiť problém napísať úvahu o samote. Ale keď som rozmýšľal o samote a keď som počul hovoriť iných, ktorí skúsili viac samoty, resp. hlbšiu samotu ako ja, spoznal som, že až taký samotár nie som. Veď vždy som mal rodičov, súrodencov, kamarátov, vždy som bol v osobných i pracovných kontaktoch s inými ľuďmi. Tie vzťahy nebývali vždy také, aké som si predstavoval /preto som sa cítil sám/, ale boli. Keď sa však pozerám okolo seba, zdá sa mi až neuveriteľné, že toľkí ľudia spomedzi nás žijú v takej fyzickej i duchovnej samote, opustenosti. Všimli ste si už niekedy samotu ľudí okolo seba?

Samotu starca, na ktorého zabudli príbuzní, v zamestnaní ho nahradili mladí a jeho priatelia už pomreli, alebo sú rovnako nevládni, aby ho navštívili.

Samotu človeka pripútaného k vozíku, ktorý sa tak rád stretáva s ľuďmi, je však odkázaný na to, aby ľudia prichádzali k nemu.

Samotu piatich rokov väzenia na samotke, keď sa väzňovi zdá, že neexistuje už nič, nikto, ani Boh, len takmer šialená myseľ, ktorá mu medopraje pokoja.

Samotu po morálnom páde, keď sa človek zvíja na podlahe, zhnusený sebou i svetom, a vyčíta Bohu, že ho mechránil.

Samotu človeka, čo prežil haváriu, pri ktorej zahynula manželka i deti.

Samotu muža či ženy, ktorí prežili svoje pohanenie, pošpienie, zneuctenie a volajú do tmy: "Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?"

Samotu ľudí, ktorí sa vrátia zo zamestnania, vojdú do svojho bytu a čakajú ráno, aby znova išli do roboty, vediac, že nikto nezazvoní pri ich dverách.

Ako je možné, že žijú ľudia v takejto samote, a my, kresťania, sedíme na svojich duchovných stretnutiach, aby sme sa intelektuálne vybili alebo vycibrili svoj charakter obstrihávaním tých najmenších chybičiek, nechávajúc rásť veľké. Poznáme Ježišove slová o odvrhnutí tých, ktorí nemali oči, uši, ruky, nohy a čas pre potreby ľudí okolo seba. Dajme si pozor, aby náš duchovný život nebol len snobizmom, kým náš osamelý otec či kolega v zamestnaní nemá nič z tej lásky, o ktorej tak radi hovoríme. Keď sa Boh opýta, čo je s naším bratom, neodpovedajme kainovskou odpoveďou: "Či som ja strážcom svojho brata?" /1 M 4,9/. Je pomýlené stavať obetné oltáre Bohu, a nevšimáť si brata, alebo mu ubližovať.

Okrem tejto samoty opustenosti sú ešte aj iné:

Samota na púšti, v akej vyzrieval Ježiš, Pavol, Chardin, Carreto. Samota, ktorú si človek vyberie, aby prehĺbil svoj vzťah

k Bohu, aby vyzrel v osobnosť.

Samota, o ktorej hovorí Rúfus:

"Sám, ako tí, čo sú i budú,
objímaš svet a zemehrudu.
Nereptaj. Možno je to dar.
Nežaluj sa mi, že si ťažký,
a premáhaj svoj mladý strach.
Veď ako by si, ľahší vážky,
šiel za podstatou v hĺbinách?"

Takto vyrastá samota osobnosti, samota človeka, ktorý dokáže myslieť i konať z vlastného vnútra bez toho, aby sa musel neustále na niečo alebo na niekoho odvolávať. Je to samota, čo hrdo stojí oproti človeku pevne zasadenému v dave, ktorý odhlasuje i nákup zbraní, pretože všetci tak hlasovali.

A ešte je tu samota tých, ktorí predbehli spoločnosť a našli sa na neprebádanej ceste. Samota prvých, ktorej by sa mohli zbaviť, len keby sa zriekli prvovýstupu /našli by sa však v samote mládenca, ktorý odmietol predať majetok a nasledovať Krista/. Je to bázlivá samota zodpovednosti za tých, ktorí ich budú nasledovať.

Pozri sa teraz sám na seba: Prežívaš samotu z opustenosti, alebo samotu zrenia, samotu prvých, samotu osobnosti?

Ak žiješ v opustenosti, pokús sa viac vyjsť medzi ľudí. Možno, keď k nim budeš milší, predsa len nájdeš spoločníkov. Ak žije opustený človek vedľa teba, vyhľadaj ho a pozvi ho k sebe. Nepozývaj len tých, ktorí teba pozývajú, lebo nebudeš mať odplatu v nebi.

Ak žiješ v spoločnosti úzkostlivo do nej začlenený, len aby si nepocítil čosi z opustenosti či samoty osobnosti, uveď si, že pred Boha predstúpi každý sám. Ani z etického hľadiska nie je správne, aby si spoločnosť podriaďovala jednotlivca, ani aby jednotlivec využíval spoločnosť. Jednotlivec a spoločnosť sú si rovnocenní, majú voči sebe práva i povinnosti.

Ak v sebe cítiš samotu osobnosti, neboj sa jej. Daj len pozor, aby si sa nezaďíval do svojej duchovnej krásy, lebo - uveď si - budeš musieť zúčtovať z každého talentu, ktorý si dostal.

Jediná samota, ktorej sa treba báť, je samota bez Boha. V nej je zúfalstvo, bezútešnosť, žiaľ. Nájdi Boha, a nebudeš sám.

Nech nám tieto riadky pomôžu budovať Kráľovstvo Božie v sebe a v iných!

PSYCHOLOG MEDZI NAMI

Dôležité maličkosti

Krízové situácie v manželstve nikdy neprepuknú razom, ale bývajú výsledkom zdĺhavého, vleklého procesu. Keby bolo možné urobiť dôkladnú a objektívnu analýzu ktoréhokolvek prípadu rozvratu manželstva, určite by sme zistili, bez ohľadu na formálnu príčinu uvádzanú partnermi alebo i konštatovanú súdom v rozývodom konaní, že začiatok tohto konca je niekde veľmi, veľmi ďaleko

v minulosti. Možno je niekde celkom na začiatku manželstva, alebo i na začiatku predmanželskej známosti. A museli by sme konštatovať, že tou prvou skutočnou príčinou je naozaj bezvýznamná maličkosť. Pri jej prvom výskyte ani jeden z partnerov nemyslel na možné dôsledky svojho počínania. Možno išlo o nepremyslený krok alebo o bezvýznamné opomenutie. A mohlo ísť aj o dobrú snahu alebo o počínanie motivované subjektívnym pohľadom na vec, ktoré sa dokonca považovalo za čnostné počínanie.

Bezvýznamných, stále opakovaných "maličkostí" je v každom manželstve viac ako dosť /návyky, nevšímavosť, nepochopenie .../. Prináša ich tiež každý deň. Nie je ľahké predvídať ich dôsledky, a práve v tom je ich nebezpečnosť. Vyskytujú sa často i v manželstvách veriacich ľudí, v manželstvách aktívnych katolíkov, ba i u výberových dvojíc, kde každý z partnerov vstupoval do manželstva s primeraným duchovným vybavením. Duchovná prosperita jednotlivcov má svoje špecifiká, ktoré nie je vždy jednoduché a ľahké pri spôsobovať podmienkam spolužitia s iným jedincom ako manželským partnerom. Je preto potrebné permanentne bedlivo sledovať všetky výkyvy, otrasy a záchvevy, ktoré sa vyskytujú v živote manželských partnerov. Prirodzená inteligencia a nenarušené svedomie umožňujú postrehnúť výskyt nežiadúcich vplyvov hneď v prvom okamihu. S vedomím zodpovednosti každý z partnerov by sa mal usilovať o likvidáciu každého rušivého vplyvu hneď na začiatku. Nie je to ľahké, veď v okamihu pohnutia hlásia sa nástojčivo k slovu city, snaha podporiť "spravodlivosť", povinnosť konštruktívne zasiahnuť, pravda, "v záujme nápravy partnera" a podobne.

Dôležité maličkosti sa vyskytujú v najrozmanitejších podobách a kombináciách. Vyvolávajú ich a podporujú charakterové vlastnosti partnerov, vplyvy prostredia a rôznych okolností. Práve s ohľadom na toto všetko je potrebné hľadať riešenie a východiská. Pre všetky prípady však platí zásada prvého kroku, pretože prvý krok v krízovej situácii rodiny má veľký, rozhodujúci význam. V takých prípadoch totiž čas nepracuje v záujme konsolidácie pomerov. Prietahy krízu prehlbujú a komplikujú jej riešenie. Je potrebné prijať aspoň zásadu: "Nech slnko nezapadá nad vašim hnevom". No správne a užitočné by bolo nečakať ani do západu slnka, ale pristúpiť k likvidácii nežiadúceho stavu bezodkladne. Vec je iste náročná, veď spravidla mysle oboch partnerov býva podráždená, ovzdušie preplnené výbušninou. Toto sú však opravdivé okamihy skúšky kresťanskej trpezlivosti. Obstať v nich možno iba jedincovi pripravenému na tieto situácie dodržiavaním zásady, že on má byť ten, kto urobí prvý krok. Takáto zásada na oboch stranách, u oboch manželov, môže zaistiť, aby sa obaja partneri stretli v každom prípade na pol ceste. Možno nájsť aj iné kompromisné stanovisko. Napríklad dohoda medzi manželmi môže stanoviť povinnosť prvého kroku striedavo po mesiacoch raz jednému, raz druhému partnerovi. Nemožno však ani dohodou prijať stanovisko, aby povinnosť prvého kroku spočívala na "vinovatom" jedincovi. Takéto stanovisko by situáciu neriešilo, keďže záležitosť pravdy, spravodlivosti, viny či neviny je v medziludských vzťahoch vec vrcholne subjektívna a jednotný pohľad ťažko možno v takýchto prípadoch očakávať.

V súvislosti s prvým krokom v krízových situáciách v rodine môže nastať vážna komplikácia vtedy, ak jeden z partnerov nepochopí a neakceptuje prvý krok druhého partnera. Takáto situácia by sa nemala vyskytnúť v kresťanských manželstvách. Ona môže veľmi vážne poškodiť vývoj vzťahov medzi manželmi.

V r a d e z á v a ž n ý c h m a l i č k o s t í s t o -
jí prvý krok v popredí a v záujme rodiny mu treba venovať náležiti-
tú pozornosť. Je veľmi užitočné oboznámiť sa už vopred s "dôležitý-
mi maličkostami", vyskytujúcimi sa v manželskom spoločenstve.
Dáva to možnosť predchádzať im a ak nedopatrením aj vznikli, u-
možňuje ich zneškodniť včas a bez ujmy.

27 HODÍN V MEDŽUGORÍ

Reportáž

Chýry o medžugorských udalostiach k nám došli až temer pol-
druha roka po ich začatí: Od 24. júna 1981 denne medzi 18. a 19.
hodinou najprv na vrchu Podbrdo, potom v kaplnke pri kostole a
teraz na miestnej fare uprostred ružencových modlitieb skupina
dievčat a chlapcov náhle naraz padne na kolena. Prestanú vnímať
svoje okolie a s vyjavenými očami uprene pozorujú priestor pred
sebou, kde ostatní prítomní nevidia nič. Ich ďalšie modlitby a
potom individuálny rozhovor s niekým už nepočuť, hoci ústa sepka-
jú čosi, čo dokážu neskôr z televízneho záznamu rozlúštiť iba hlu-
chonemí. Po niekoľkých minútach vytrženia všetci naraz uľahčene
vstanú a je z nich zase - ako predtým - celkom normálna mládež.
Títo mladí ľudia sa denne stretávajú s mladou ženou, ktorá sa im
dňa 25. júna 1981 predstavila ako: "Matka Božia, Kráľovná pokoja".
Podľa ich svedectiev Gospa /to je chorvátske pomenovanie Panny
Márie/ s nimi hovorí, spolu si zaspievajú, podá im ruku a zasmie-
je sa s nimi, má pochopenie pre ich často aj naivné otázky, roz-
práva im svoj životopis, ba ich aj objíma a pobožká - jed-
noducho je k nim vlúdna a láskavá ako vlastná matka. V každom jej
posolstve - a dodnes ich už bolo vyše 1600 - cítiť jej lásku a
starostlivosť o záchranu ľudstva, ktoré sa odvrátilo od Boha.
S veľkou nástoľčivosťou ukazuje svetu cestu k mieru a vyzýva k
obráteniu, pokániu, modlitbe, k viere a k pôstu: V Evanjeliu nájdete
odpoveď na všetko...Modlitbou, pokáním, pôstom a živou vierou
možno dosiahnuť všetko, ba aj prekonať prírodné zákony...Aby
nastal mier vo svete, je potrebné obrátiť sa k Bohu...Dajte sa
viest' Duchom, a všetko ostatné zariadi Boh...Obráťte sa, zostáva
len málo času...Satan je bezmocný proti tým, čo veria v Boha...
Potrebujem vaše modlitby, každý bez výnimky sa musí obrátiť...
Rodiny sa majú spolu modliť aspoň pol hodiny ráno a večer...Treba
založiť skupiny ľudí úplne zasvätených Bohu, ktorí sa budú pra-
videlne modliť...Ak to bude potrebné, zjavím sa v každom dome...

Vidno, ako Mária zdôrazňuje, že sa už skončila doba, keď sta-
čilo Bohu "slúžiť" polovičato, zdôrazňuje, že potrebujeme kresťanov
veriacich nielen v Boha, ale aj Bohu.

Medžugorské udalosti sprevádza veľa nepochopiteľných zname-
ní a nevysvetliteľných zázrakov; dnes je ich registrovaných už
vyše 250. Všetky tieto znamenia ohlasujú, že čas mieru a Božieho
Kráľovstva sa priblížil, aj keď pritom čakajú ľudstvo veľké skúš-
ky. Napriek prekážkam zo strany úradov Gospa naďalej /bez ich po-
volenia, bez pasu a víz/ prichádza denne do Medžugorja a odťiaľ
organizuje boj proti zlu modlitbou, pôstom a pokáním - zbraňami,
proti ktorým je každý bezmocný.

Hneď po prvom počutí o Medžugorí a po prečítaní Gospiných odkazov sme sa v našej rodine snažili denne o spoločnú modlitbu, obrátenie sa a o piatočný pôst. Niečo sa nám darilo, väčšina nie, ale Mária z Medžugorja sa stala v našej rodine pojmom, na ktorý sa už zabudnúť nedať. Pomaly v nás dozrelo rozhodnutie, že ju aj my navštívime.

Napriek problémom sa náš plán uskutočnil.

O Medžugorí sa už veľa napísalo, preto sa v tejto reportáži obmedzím len na svoju osobnú skúsenosť, získanú počas oných nezbuduteľných 27 hodín. Samozrejme, slová sú slabé na vystihnutie toho, čo sme prežili a získali, ale kto Márii dôveruje a s čistým srdcom k nej príde, pocíti jej prítomnosť a naberie silu do ďalšieho života. Ona sa o to postará.

...

V Mostare sme ešte nakúpili ovocie a potom si už náš žiguliak švihal medžugorským smerom. Dospelí aj deti sa cestou modlili ruženec. Nadchádzajúce chvíle sme očakávali s rôznymi pocitmi. Tolko sme o tejto ceste snívali, a teraz, keď sa nám náš sen spĺňa, blížime sa tam s akýmsi vnútorným napätím.

Zdravas, Mária, milosti plná - nezahanbíš svojich verných, ktorí po dlhom putovaní prichádzajú k tebe? Pán s Tebou, požehnaná si medzi ženami - prijmeš nás láskavo ako matka prijíma svoje hriešne deti, ktoré ti dôverujú a od prvého okamihu vážne berú tvoje poslanstvo?

Okolo cesty sa rozprestiera kamenná juhoslovanská krajina, ozrutné skaly, kríky a listnaté lesy. /Teda takúto nehostinnú krajinu si opäť alebo zvolilo pre stretnutie so zemou?/ Medžugorje sa blíži. Po pravej strane cesty sa objavil kopec Križevac s veľkým betónovým krížom na vrchole. Ešte kúsok, a sme tam. Tabuľku s názvom Medžugorje sme privítali piesňou Toto je ten, ktorý nám dal Pán. Sme v dedinke, na ktorú sa dnes s veľkou hĺbkou pozerá celý kresťanský svet.

Prvá naša cesta vedie do kostola. O 11.20 hod. po vstupe do kostola náš čaká prvé prekvapenie. Vítajú nás aj na Slovensku dobre známe piesne: najprv Brat slnko, sestra mesiac, potom Madona, krásna Madona a nakoniec známa mariánska Ave, ave, ave Mária. Piesne spievajú talianski pútnici, ktorým sa práve končí svätá omša. Na kolenách sa cez slzy dívame na sochu Panny, okolo ktorej, tiež na kolenách, krúžia mladí Taliani. Mária, oroduj za nás, za naše rodiny, spoločenstvá a za celý slovenský národ...

Po omši sa trochu najeme a potom začíname, tak ako po iné týždne, 24-hodinový pôst. Peši ideme na horu prvého zjavenia, na Podbrdo. S ružencom v ruke stretáme ďalších pútnikov, všetci sa nahlas modlia a spievajú. Kľukatá cesta nie je označená. Keď blúdime, domáci ľudia nám s veľkou ochotou ukazujú cestu. Srší z nich nevšedná láskavosť a presvedčenie, že Mária je skutočne tu.

Na dvore jedného z chudobných domkov vidíme mladé dievča, ktoré podáva ruky mnohým návštevníkom. Keď sa priblížime, vidíme, že je to Vicka, jedna z omilostených. Je to milé a veselé dievča v jednoduchom domácom oblečení, tak, ako ho práve odtrhli od práce. Aj s nami sa srdečne zvitála, podali sme si ruky a v mene Slovákov jej prajeme všetko najlepšie. Rada sa s nami i vyfotografovala, ale už ju od nás trhajú ďalší. Niekomu zakýva a zavolá čao, tvári sa celkom prirodzene. Pokračujeme po ostrých skalách Podbrda a asi o 15 minút sme na mieste prvého zjavenia. Je tam

veľký drevený kríž ovešaný mnohými ružencami, kvetmi a fotografiami. Okolo neho sú desiatky menších krížov a pamätných tabúl. Veľký kríž je už v malej priehlbine, pretože kamene okolo neho pomaly miznú, každý si z nich berie domov na pamiatku. Všade sedia, stoja alebo kľáčia pútnici a každý sa v svojej reči modlí ruženec. Počut všetky možné jazyky - i slovenčinu. Neďaleko sa pasie stádo kôz, tak ako vtedy, prvý raz - 24. júna 1981. Porozhliadneme sa dookola a vidíme, že Medžugorje leží v malebnom údolí, na krásnej rovnej planine medzi skalistými horami. V diaľke sa týči dvojveža kostola. Všade je ticho, majestátne. Uvedomujem si, že Mária, tak ako voľakedy pri masabielskej jaskyni v Lurdoch či v údolí Cova da Iria vo Fatime, si vedela pre svoju pozemskú návštevu dobre vybrať, chudobnú, ale skutočne utešenú krajinku. Cestou nazad sme si nabrali skaly, kvietky, granátové jabĺčka a trocha zeme, aby sme si doma mohli urobiť mariánsky oltárik.

Pri návrate sme v prvom dome na dvore zazreli skupinu modliacich sa ľudí. V ich strede bola ďalšia z vizionárok, Mária. Ochotne odpovedala na otázky, podpisovala sa prítomným a podávala im ruky. Je pravým opakom Vicky: preduchovnená, zadumaná, zvažuje, čo povie, ale vie sa i zasmiať. Skupina práve odchádza a Mária zostáva na chvíľu len pre nás. Predstavíme sa jej, a aj keď máme na jazyku veľa otázok, zoči-voči tajomstvu onemieme. "Mária, buď taká láskavá a povedz dnes večer Márii, aby nezabudla na cirkev na Slovensku", poprosím ju a Mária s úsmevom sľubuje, že bude moju prosbu tlmočiť. Naše stretnutie sa končí, je čas nechať miesto ďalším, ktorí sa tlačia okolo.

Vraciame sa ku kostolu. Blíži sa šiesta hodina a okolo fary sa zhromažďuje dav ľudí. Vyčkáva deti, ktoré sa prichádzajú modliť. Zo šiestich, ktoré sa s Gospou stretali na začiatku, zostali len štyri. S dvoma dievčatami sa Gospa už rozlúčila, aj keď im sľúbila, že raz za rok sa ešte uvidia. Dnes večer prišli na faru len traja: Vicka, Mária a Ivan; Jakov je asi niekde na prázdninách. Usmiata Vicka má vlasy ozdobené bielou stužkou, ostatní dvaja sú zahĺbení do seba. Vicka ešte naposledy zamáva prítomným a pri vrčaní kamier a blýskaní fotoaparátov sa deti odchádzajú s farárom modliť. Spolu s ostatnými ideme do kostola, kde sa do siedmej budeme modliť ruženec, meditovať a spievať.

O siedmej hodine je kostol preplnený. Nám sa pošťastilo dostať sa tesne pod oltár, deťom dokonca okolo neho. Koncelebrovanú omšu slúži miestny farár dr. Slavko Barbarič spolu s asi 40 kňazmi. V kostole je veľa mladých; všetci idú na sväté prijímanie. Po sv. omši prídu k oltáru Vicka a Mária. Striedajú sa, vrúcne sa modlia Magnifikat a potom Otče náš a Zdravas, Mária. Rozmýšľam: Tak takéto sú tie gospice, ako ich zo začiatku posmešne volali. Neverili im, vyšetrovali ich a robili im zle. Kde sú dnes ich posmešníci a vyšetrovatelia? Z naivných detí si Panna Mária vychovala osobnosti, čo bez všeobecného, a toľž teologického vzdelania už štyri a pol roka interpretujú jej posolstvá, ktoré sa ani v jedinom slove nelíšia od ducha evanjelií. Sú skromné, jednoduché a láskavé. Žijú svoj každodenný údel v centre pozornosti sveta. Okrem pár minút denne, keď kľáčia pred Máriou, sa ich život nelíši od inej mládeže tohto veku. Ich jedinečná skúsenosť neovplyvňuje ich chovanie, aj keď na nich vidno, že akási tajomná sila posilňuje ich rovnováhu a pokoj. Modlia sa prirodzene, jednoducho a nástoľčivo: Svätá Mária, Majka Božia... Krug náš každodenný, daj nám dnes... Myslíte si, že sa štyri a pol roka pod kontrolou verejnosti dá hrať denne to isté divadlo, že sa

dajú vymýšľať akési zjavenia v atmosfére, keď mnohí len čakajú na nejakú ich chybu, omyl, nevhodné správanie či neevanjeliové posolstvo? Za mesiac, pol roka by to omrzelo aj najlepšie platečných hercov, niečo ešte prosté deti, ktoré sa za ten celý čas nemôžu vôbec vzdialiť z Medžugorja.

Po odchode Vicky a Márie sa všetci modlíme Verím v Boha, sedem ráz Otčenáš a sedem ráz Zdravas, je to už dávno miestny zvyk. Otec Barbarič stojí pri oltári po celý čas so široko rozťahnutými rukami a všetci na kolenách cítime blízkosť Božiu. Každý sa modlí svojou rečou, a predsa si všetci dobre rozumieme.

Najdojemnejšou časťou modlitieb je večerná odobierka od Spasiteľa. Svetlá zhasínajú, plápolajú iba sviečky. Kňaz drží pred sebou asi 20 minút v napatých rukách ťažkú monštranciu a rečou, ktorou tu hovorí Panna Mária, sa modlí za všetky problémy dnešného sveta. Všetko je na kolenách, chorí na vozíkoch pred oltárom sa tiež modlia a ani malé deti nebadajú, že sa končí už tretia hodina modlitieb a piesní. "Dielo dňa už dokonané", "Blíž k tebe, Bože môj" spieva každý vo svojej reči.

Na medžugorskú školu modlitby sa nezabúda. Zvedavé otázky a túžba po senzácii ťa rýchlo prejdú a ty cítiš, čo je to modlitba. Vtedy som cítil, že Mária je tam s nami; nikdy v živote som sa nemodlil tak ako tam, pri nej.

O deviatej hodine prinášajú kňazovi zo zákristie papierik, na ktorý napísali deti dnešné Máriino posolstvo. Magnetofóny cvakajú a zachytávajú toto:

"Milé deti! Dnes vás vyzývam začať s modlitbou boj proti diablu, ktorý chce ľudí stále viac miasť. Vezmite si proti satanovi Božiu výzbroj a porazte ho s ružencom v ruke."

Kostol sa pomaly vyprázdňuje a nám je ľúto, že sa to už skončilo.

Na druhý deň sme boli na chorvátskej a talianskej omši, nakúpili sme si obrázky a medailónky, videli sme 45-minútový videozáznam, na ktorom boli priame zábery zo zjavení, a zhovárali sme sa s otcom Barbaričom, ktorý nám ukázal miestnosť, kde sa zjavenia teraz dejú. Keď sa dozvedel, že sme Slováci, tak nám povedal: "Tu v tomto kúte pri knižnici stála včera Mária a osobne požehнала tento ruženec, ktorý vám teraz na pamiatku darujem."

Františkán otec Barbarič má asi 35 rokov, je to vzdelaný a vzácny človek. Ovláda aspoň šesť svetových jazykov, výborne reční, duchovná aj telesná energia z neho priam srší. Denne od rána do večera je na nohách. Je človekom, ktorý sa na to všetko zblízka pozerá.

Prekvapila nás dobrota a ochota obyvateľov Medžugorja. Skrze tajomstvo, ktorého sú denne svedkami, objavili nový spôsob života, plný pokoja a lásky. Tak ako aj inde, normálne pastoračné metódy boli aj v Medžugorí dlho neúčinné. Potom prišla Gospa a v okolí nastala neuveriteľná obnova náboženského života. Už to je zázrak, že jednoduchí a chudobní ľudia, žijúci z pestovania tabaku a vína, sa zrazu tak nábožensky prebudili. A koľko pútnikov sa tu obracia, to vie iba Mária, to vedia stále obsadené spovednice okolo kostola.

Duchovná aktivita v Medžugorí stále rastie, chodí tam stále viac pútnikov z celého sveta, napriek tomu, že v okolí nie je hotel, kempingu, obchodov a že jediným "komfortom" sú dva pomaly

tečúce kohútiky s vodou a tri drevené WC. Štátne orgány, ktoré zo začiatku robili pokusy všetko zakázať, rezignovali. Mária, tak ako volakedy v Lurdoch a Fatime, víťazí, aj keď, samozrejme, o celej veci povie konečné slovo cirkev. Komisie, dúfame, intenzívne pracujú a aj keď sa neočakáva ich rýchle rozhodnutie, predsa ignorovať medžugorské udalosti sa už dnes nedá. Lebo "po ovocí ich poznáte", a tu je ovocím modlitba, viera, pokánie, pôst. Mostarský biskup k tomu múdro citoval Písmo: "Ak je to dielo ľuďí, samo to zanikne, ak je to vec Božia, potom ju nikto nezničí." Cirkev teda ešte mlčí, aj keď v predizbe kostola sa vo všetkých rečiach vylepujú Máriine posolstvá. Niekoľko myšlienok z tých posledných som si odpísal: "Každého, kto sem príde, budem ochraňovať pred diablom...Otvorte sa Bohu, počúvajte moje posolstvá...Majte u seba, aj doma, posvätené predmety...Prenechajte sa mne, aby som vás dala Bohu bez hriechu...Milujte najmä svoju rodinu, a naučte sa milovať aj ostatných...Modlite sa srdcom najmä teraz, keď ste vyčerpaní z práce...Viem o vašej únave, obetujte ju pre mňa...Prenechajte mi všetky svoje problémy...Chcem vás naplniť pokojom, radosťou a Božou láskou...Volám vás k pokore...Všetkým, čo k vám prichádzajú, rozprávajte o svojich skúsenostiach...Každú obeť prinášajte s láskou...Pozvite všetkých na ruženec.

Možno nebrať vážne tieto posolstvá a zostať spokojným so svojím životom a nič na ňom nezmeniť?

V Medžugorí cítiť čosi veľké. V znamení časov sa objavil znak n á d e j e, ktorú už tento svet takmer celkom stratil. Mária varuje a dáva nádej.

Medžugorje je aj mostom medzi východom a západom, medzi katolíkmi a inými náboženstvami. "Všetci ste dietky Božie, to iba vy ste sa rozdelili!" pripomína dnešnému svetu Mária.

Dnes, keď svetové hodiny odbíjajú o päť minút dvanásť, záhrebský kardinál Kuharič povedal: "A čo ak Gospu neprijmeme, a ona sa stiahne späť? Je to pre nás veľká zodpovednosť."

Nastáva čas lúčenia s Medžugorím. Pred sochou Márie kľací celá rodina: "Do videnia, Mama, dúfame, že sa nelúčime nadtľho. Ďakujeme ti za všetko, odchádzame povzbudení silou modlitby a stretnutia s tajomstvom, z ktorého nám zostane v srdci nezmazateľná stopa."

O 14,20 hod. sa dvere auta zatvárajú a vydávame sa na cestu domov. Za horizontom zostáva kostol, Podbrdo a Križevac. Zase sme v inom svete, aj keď odteraz budeme náš život datovať na "do Medžugorja" a "po Medžugorí".

Čo povedať na záver? Priznávam sa, že "Majka z Podbrda" nám učerila. Počas 27 hodín sme pri jej nohách pocítili, že po starom sa žiť nedá, že sa treba obrátiť, poistiť a omnoho viac modliť za veci tohto sveta. Vrátením do všedných dní nás zaplavila radosť, ale aj smútok, že sme zase v každodenných starostiach. S tvojou pomocou, Mária, však všetko ide ľahšie, pomáhaj nám aj naďalej. Každý večer pri tvojom medžugorskom oltárik, ktorý ti spravili deti, si na teba spomíname a pri "Svätá Mária. Majka Božia..." cítime, že aj tu doma, v paneláku, si s nami. Vďaka ti, Mária, za všetko.

O MODLITBE III

"Nič z toho, čo má v živote cenu, nie je nad modlitbu", hovorí sv. Gregor Naziánsky. Preto by mala mať modlitba v našom živote popredné miesto. Je pravda, že mnohí Boha prosia a tiež mu ďakujú, kladú mu otázky, horekujú ^{nad} svojím osudom, vyslovujú svoju nádej a dôveru, hovoria mu o svojej láske. To všetko je dobré a správne. Treba však i pri rozhovore s Bohom zachovať poriadok. Modlitbu máme vždy začínať poďakovaním sa a ešte lepšie kľaním. Je to vhodnejšie, ako začínať prosbami.

Ráno ďakujeme Bohu za ochranu v noci, za to, že nás povolal k životu a že sa o nás stará. Ďakujeme predovšetkým za veľké a sväté veci a modlíme sa k nemu v najhlbšej pokore a v radosť nad jeho veľkou svätosťou a láskou. Kľanie znamená prejaviti Bohu obdiv nad jeho nekonečnou múdrosťou, všemohúcnosťou a dobrotou. Kľanie je tá najvyššia forma modlitby, iba ono je primerané Božej skutočnosti. Musí preniknúť a riadiť naše správanie sa pred Bohom, pretože On je dobro prevyšujúce každé dobro a láska prevyšujúca každú lásku. Ďakovanie a kľanie sa prechádzajú potom v úplnú oddanosť. Darujeme Bohu svoje srdce, sami seba a všetko, čo budeme cez deň konať. Dávame sa úplne do jeho služby, odovzdávame sa do jeho svätej vôle. Kto Bohu odovzdáva seba a svoje denné práce, vzbudzuje tým dobrý úmysel. Aby sa tento dobrý úmysel mohol uskutočniť, urobíme si predsavzatie, že sa v priebehu dňa zachováme ako Božie deti. Po zasvätení sa Bohu nasleduje prosba. Slúžiť Bohu bez jeho pomoci nemôžeme. Sme príliš slabí a nestáli. Vyznávame teda pred Bohom svoju úbohosť, úprimne a pokorne ho prosíme, aby nás viedol, osvecoval a posilňoval. Prednesieme Bohu aj svoje malé želania. Predovšetkým však máme prosiť o to, aby celý deň vo všetkom smeroval k Bohu, aby sme všetko konali pre jeho väčšiu česť, aby sme neprivilili k hriechu a aby sa vo všetkom splnila Božia vôľa. Nakoniec sa obrátíme zvlášť na Matku Božiu a svätých a takto začneme svoj deň.

Vďaka, odovzdanie sa a prosba je ten správny poriadok pre rannú modlitbu. Rovnaký poriadok platí i pre večernú modlitbu. Večerná modlitba bude mať však trochu pozmenené zameranie. Ďakovanie sa bude vzťahovať predovšetkým na všetky cez deň prijaté dobrá hmotné i duchovné, za Božie vedenie a riadenie, za Božiu milosť a pomoc. V tom zmysle môže nasledovať spätný pohľad na prežitý deň. Pri spätnom pohľade sa pozorne skúmame, či sme deň prežili ako Božie deti a či ho môžeme Bohu ponúknuť tak, ako je. Premietnime si v duchu celý deň, od ranného prebudenia sa až k večeru, všetky jednotlivosti, a pýtajme sa, čo na to hovorí Boh. Tak sa naučíme merať Božím metrom. Pravidelné konanie takéhoto spätného pohľadu je veľkým prínosom pre duchovný rast, ovládanie sa a formovanie osobnosti. Po tomto duchovnom úkone poďakujeme sa Bohu za všetko dobré a úprimne sa odriekneme všetkého, čo nebolo správne. Tiež odovzdanie sa je večer trochu ináč zafarbené než ráno. Je to dôverné uchýlenie sa do bezpečia u Boha. Nič už nemá stáť medzi nami a Bohom. Boh má všetko od nás vedieť, do všetkého nahliadnuť, všetko mu máme dať k dispozícii.

Prosby sme ráno zamerali na deň, ktorý nás čaká. Večer ich viac rozšírime. Vo večernej modlitbe sa naša duchovná obchádzka začína obvykle u našich najbližších, priateľov, dobrodincov. Navštívme v duchu tiež chorých, opustených, uväznených, blúdiacich a hlavne nevynechajme mladé rodiny, ktoré tak veľmi potrebujú zvláštnu Božiu ochranu. Vyprosujme Ducha Svätého pre cirkev, prosíme o obnovu duchovného života v obci, na sídlisku, prosíme za mladých ľudí, ktorých Boh povolal do svojej služby, za misiónárov. V modlitbe zostúpme až do očistca. Tak prinášajme všetky starosti pred Božiu tvár. Večernú modlitbu potom ukončíme chválou Boha, pozdravom P. Márii a svätým, alebo podľa vlastného ustáleného programu.

V modlitbe sa dávame k dispozícii Bohu, obdivujeme jeho nekonečnú múdrosť, ale uvedomujeme si tiež spolupatričnosť k veľkému ľudskému spoločenstvu, k svetu, za ktorý sa modlíme a obetujeme. Aj modliť sa za svet, za svojich blízkych, znamená milovať ich. Tak môžeme prispieť k tomu, aby ľudská láska na zemi vzrástala. Tak môžeme meniť svet.

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Životopisy svätých vyberáme tak, aby ste spoznali život a pôsobenie jednak patrónov, meno ktorých nosíte, a jednak svätých, ktorí sa zapísali do dejín cirkvi osobitným spôsobom. Životopisy prvej skupiny uverejňujeme v poradí podľa občianskeho, životopisy druhej skupiny, podľa cirkevného kalendára.

22. júna: Sv. Tomáš More /Morus/

Spomienku na anglického humanistu, štátnika a mučeníka kladie pokoncilová liturgia na 22. júna spolu s iným anglickým mučeníkom, biskupom Jánom /Johnom/ Fischerom, Tomášovým súčasníkom.

Tomáš sa narodil r. 1477 alebo 1478 v Londýne. Bol synom sudcu, ktorý mu dal dobrú výchovu a vzdelanie - na Oxfordskej univerzite a neskôr v Londýne, kde vyštudoval právo. Štyri roky študoval teológiu a filozofiu v kartuziánskom kláštore. Od r. 1503 pôsobil ako právnik a člen anglického parlamentu. Keď svojím prejavom prekazil schválenie zákona o nových daniach, z ktorých chcel kráľ Henrich VII. pripraviť veno svojej dcéry, Tomáš sa musel z verejného života utiahnuť. Pobudol na univerzitách v Louvaine a v Paríži a oženil sa. Mal štyridať. Pri pôrode štvrtého, chlapca, manželka Jana umrela. Tomáš sa oženil znova, s Alicou Middlefonovou, staršou o sedem rokov, energickou a popudlivou, ale dobrou gazdinou a matkou. R. 1509 kráľ umrel. Jeho syn, Henrich VIII., bol Tomášovi, ktorý zastával v r. 1510-1519 úrad sudcu v Londýne, naklonený. R. 1515 ho kráľ poveril diplomatickou misiou vo Flámsku, r. 1517 ho vymenoval za kráľovského radcu, r. 1521 mu udelil šľachtický titul a malé panstvo a zveril úrad správcu kráľovskej pokladnice. R. 1523 sa Tomáš stal predsedom parlamentu a r. 1529 lordom kancelárom. Bola to po kráľovi najvyššia hodnosť. No v tom čase sa už rodil konflikt medzi kráľom a jeho kancelárom. Henrich VIII. sa už od r. 1527 pokúšal u pápeža dosiahnuť vyhlásenie neplatnosti svojho manželstva s Katarínou Aragóňskou. Tomáš v tejto veci

nemohol stáť pri kráľovi, a tak sa r. 1532 vzdal kancelárskeho miesta. O rok Henrich VIII. za pomoci povolných prelátov uzavrel druhé manželstvo s bývalou dvornou dámou Annou Boleynovou a dal odhlasovať zákon, podľa ktorého budú mať právo nástupníctva na anglický trón deti tejto druhej manželky. Tomáš nemal námietky proti nástupníckemu právu, ale keďže zákon súčasne popieral platnosť prvého kráľovho manželstva a pápežovu právomoc v tejto veci, odmietol prisahu. Preto ho uvrhli do väzenia v Toweri. Ešte toho roku 1534 parlament odhlasoval zákon, podľa ktorého najvyššou hlavou anglickej cirkvi je anglický kráľ. Tak sa Anglicko formálne odtrhlo od katolíckej cirkvi. So zákonom mali prisahu súhlasiť všetci pod trestom smrti. Medzi tými, čo neprisahali, bol aj Tomáš More. Popravili ho statím 6. júla 1535. Jeho hlavu napichli na kôl, naktom bola predtým hlava biskupa Jána Fischera. Po mesiaci Tomášovu hlavu mali hodiť do rieky. Dcére Margite sa ju podarilo získať a pochovať. O mučeníkovom tele sa nevie nič.

More, ktorý používal aj latinsky tvar priezviska Morus, je známy aj ako sociálny reformátor a spisovateľ. Je autorom spisu Responzorium ad Lutherum /Odpoveď Lutherovi/ a viacerých polemic-
kých traktátov proti anglickým odštiepencom. Preslávil sa však svojou knihou o ideálnom usporiadaní spoločnosti, ktorú napísal r. 1515; jej názov Utopia sa stal termínom pre všetky pekné, ale v praxi neuskutočniteľné ideály, ako aj pre umelecké práce s takýmto obsahom /utopický román, utopický film/.

Tomáša Mora vyhlásili za svätého r. 1935 spolu s biskupom Jánom Fischerom.

24. júna: Sv. Ján Krstiteľ

Pánov predchodca má v liturgickom kalendári dva sviatky: 24. júna sa slávi jeho narodenie a 29. augusta mučenícka smrť. O jeho živote máme bohaté správy z Evanjelií.

Ján Krstiteľ bol synom židovského kňaza Zachariáša a jeho manželky Alžbety. Narodil sa im už vo vysokom veku. Jeho otec prorockým duchom nadchnutý povedal o ňom, že bude prorokom Najvyššieho, bude mu pripravovať cestu a poučovať ľud o spáse. Ján žil od detstva v pústatine, azda preto, že vekom pokročilí rodičia čoskoro umreli a tak sa zavčasu rozhodol pre asketický život. Na verejnosť vystúpil v rokoch 27-28 po Kristu. Pri prechodoch cez rieku Jordán, oblečený len kusom šatu z ťavej srsti a koženým pásom okolo bedier, hlásal pokánie a nápravu znížľania a života a krstil tých, čo vyznávali svoje hriechy a túžili obrátiť sa. Ľudia chodili za ním a okolo neho sa vytvorila skupina učeníkov. Keď sa prišiel dať pokrstiť aj Ježiš Kristus, Ján ho z vnuknutia poznal a na druhý deň ho označil za Božieho Baránka. Keď neskôr jeho učeníci žiarlili na Krista, Ján znova vyznal: "Ja nie som Mesiáš, ale som pred ním poslaný. On má vzrastať, ja však ubúdať" /Jn 3,28,30/. Svoju neohrozenosť a vernosť mravným zásadám Krstiteľ dosvedčil aj smrťou. Kráľ Herodes žil v nezákonnom vzťahu s Herodiadou, manželkou svojho brata Filipa. Ján mu to vyčítal. Vladár ho dal uväzniť. Bol by sa tým aj uspokojil, ale očarený tancom Herodiadinej dcéry Salome súhlasil s jeho popravou. Vo väzení Jánovi stali hlavu a Salome ju priniesla svojej matke na striebornom podnose. Keď sa Kristus dozvedel o Jánovej smrti, utiahol sa loďkou na púste, osamotené miesto /Mt 14,13/.

Ján Krstiteľ od začiatku patril medzi najviac uctievaných svätých. Svedčia o tom kresby v katakombách, liturgické texty a sviatky, prejavy ľudovej úcty, množstvo kostolov jemu zasvätených. K nim patrí aj bývalý univerzitný kostol v Trnave, ktorý sa po utvorení slovenskej cirkevnej provincie r. 1978 stal sídelným kostolom trnavského arcibiskupstva, a tak aj hlavným /metropolitným/ kostolom Slovenska.

17. júla: Sv. Andrej a Benedikt

Boli to svätí mnísi, ktorí žili v Nitre a neskôr podľa tradície ako pustovníci na Skalke pri Trenčíne.

Sv. Andrej sa volal pôvodne Svorad. Bol Poliak. Narodil sa okolo r. 980. Pre náboženské nepokoje odišiel r. 1022 do kláštora sv. Hypolita na Zobore v Nitre, kde dostal meno Andrej. Neskôr sa utiahol do pustovne na Skalke. S ním aj jeho mladší spoločník Benedikt, od ktorého sa zachovali správy o jeho živote. Andrej Svorad namáhavo pracoval pri klčovaní leša. Pritom viadol prísny život. Často sa postieval. Na styridsaťdnový veľký pôst si od opáta vyžiadal ako potravu 40 orechov. Spával na sedadle s ostrými klincami a s kamenmi vo výške hlavy, aby sa umrtoval aj pri nevyhnutnom odpočinku. Po smrti mu pod rúchom objavili reťaz, ktorá sa už zaryla do tela a musela mu spôsobovať muky. Andrej umrel asi r. 1034.

Sv. Benedikt, učeník a spoločník sv. Andreja Svorada sa volal Stojislav. Súčasní životopisci usudzujú, že bol Slovákom. Bol mníchom v zoborskom benediktínskom kláštore. Tu prijal rehoľné meno Benedikt. Keď Andrej odišiel viesť pustovnícky život, Benedikt sa pridal k nemu ako učeník a pomocník. Po jeho smrti sa rozhodol zostať aj ďalej na Skalke. Ako Andrej, aj on viedol tvrdý život podľa benediktínskej zásady Ora et labora /Modli sa a pracuj/. Asi r. 1037 ho napadli zbojníci a v nádeji, že nájdu po ňom peniaze, ho zviazaného hodili do Váhu. Jeho telo sa našlo až po roku, úplne neporušené. Pochovali ho v nitrianskej katedrále sv. Emeráma v hrobke sv. Andreja Svorada.

Odvtedy sa obaja rehoľníci uctievali spolu. Za svätých ich vyhlásil pápež Gregor VII. r. 1083. Z 11. storočia sa v Záhrebskom sakramentári /v bohoslužobnej knihe/ zachovali najstaršie omšové formuláre, osobitné pre každého z nich. Vznikli pravdepodobne v Nitre. V modlitbe nad oboetnými darmi sa Andrej vzýva ako "naš patron" a v modlitbe dňa /v kolekto/ sa o Benediktovi hovorí, že ho Boh "urobil opatrovníkom celého nášho národa".

Na Skalke pri Trenčíne vzniklo v stredoveku benediktínske opátstvo zasvätené Andrejovi Svoradovi. Neskôr zaniklo. Teraz sú z neho len zručaniny. Kostol dal v 30. rokoch obnoviť nitriansky biskup dr. Karol Kmetko. Ďalšia renovácia sa v konáva v týchto rokoch.

27. júla: Sv. Gorazd a spoločníci

Sv. Gorazd bol učeník sv. Cyrila a Metoda. Podľa prof. Jána Stanislava pochádza od Galanty, kde dodnes jestvujú miestne mená Gorazd, Gorazdov. Sv. Metod ho pred smrťou určil za svojho nástupcu slovami: "Toto je vašej zeme slobodný muž, učený dobre v latinských knihách, pravoverný. To buď vôľa Božia i vaša láska, ako i moja" /Život sv. Metoda, kap. 17/. Po smrti sv. Metoda nemecký biskup Wiching, ktorý bol v Nitre, obžaloval Gorazda v Ríme. Pápež Štefan V. nariadil, by Gorazd prišiel podať vysvetlenie. Nevieme, či to urobil, ale zdá sa, že vtedy ho za biskupa nevysvetlili, pretože čoskoro nato Metodových učeníkov z Moravy vyhnali. Či s nimi odišiel aj Gorazd, presne nevieme. No pokladá

sa za isté, že arcibiskupom, ktorého r. 989 spolu s ďalšími troma biskupmi vysvätili na Veľkej Morave legáti pápeža Jána IX. na žiadosť Mojmíra II., bol Gorazd. Po páde Veľkej Moravy r. 907 sa arcibiskup Gorazd utiahol podľa tradície do Krakova. Možno po jeho stopách prišiel o storočie neskôr z Poľska do Nitry sv. Andrej Svorad. Možno zvyk, ktorý sa udržal až do 16. storočia, že zo zoborského kláštora sa každoročne posielalo do Poľska osem sudov vína, začal už sv. Gorazd, ktorému do Poľska dodávali omšové víno z viníc jeho rodiny pri Nitre.

31. júla: Sv. Ignác Loyolský

Sv. Ignác sa narodil r. 1491 na zámku Loyola v Baskicku na severe Španielska ako najmladší z 12 alebo 13 detí. Mal byť knazom, ale lákalo ho vojenské povolanie. Získal dvornú a rytiersku výchovu. Rád mal rytierske romány, dvoril sa dáмам, oddával sa rytierskym hrám. R. 1517 vstúpil do služieb miestokráľa v Navarre a pri obrane jej hlavného mesta Pamplony r. 1521 mu guľa z francúzskeho kanóna rozdrvila pravú nohu pod kolenom. Liečil sa v Loyole. Výsledok nebola dobrý, lebo Ignác po celý ďalší život kríval. Počas rekonvalescencie pre nedostatok iných kníh čítal "Život Krista" a životopisy svätých "Legendu aureu". Knihy sa mu stali popudom na zmenu života. Ukázali mu iný druh rytierstva a vojenstva - v službe Ježišovej. Rozdal svoje imanie chudobným, vykonal púť do mariánskej svätyne v Montserrate pri Barcelone a skoro rok prežil osamote v Manrese; tu napísal svoju knihu "Duchovné cvičenia". R. 1523 vykonal púť do Svätej zeme. Doplnil si štúdiá, ktoré skončil na univerzite v Paríži. R. 1534 v kaplnke sv. Dionýza na parížskom Montmartri so šiestimi spoločníkmi založil Spoločnosť Ježišovu na obranu práv Božích a cirkvi. R. 1537 prijal v Benátkach kňazskú vysviacku. R. 1540 pápež Pavol III. schválil Spoločnosť Ježišovu. Ignác sa stal jej prvým predstaveným. Uvedomoval si, že búrlivé obdobie vo vtedajšom náboženskom a spoločenskom živote /reformácia, šírenie sa protestantizmu/ vyžaduje duchovne i rozumovo dobre pripravených apoštolov. Preto založil v Ríme r. 1551 "Collegium Romanum", dnešnú Gregoriánsku univerzitu, a o rok "Collegium Germanicum - Hungaricum", a preto jezuiti, ako sa rehoľa ľudovo volá dodnes, všade, kde pôsobili, zakladali školy, najmä stredné a vyššie.

V posledných rokoch života Ignác veľa chorľavel. Vrátili sa mu čalúdočné a žľzníkové bolesti, ktorých ho lekári nevedeli zbaviť od čias štúdia v Paríži. No aj tak sa horlivo venoval apoštolátu, svedomite vykonával svoje povinnosti voči reholi. Vypracoval jej stanovy, zakladal jej provincie a kolégiá, usmerňoval výchovu novej rehoľnej generácie. Z tohto obdobia pochádza veľká časť z jeho 700 listov, ktoré napísal. Pri jeho smrti mal rád už tisíc členov a trinásť provincií.

Ignác umrel 31. júla 1556. Pochovali ho v hlavnom jezuitskom kostole Al Gesú v Ríme. Za svätého ho vyhlásil pápež Gregor XV. r. 1622.

Spoločnosť Ježišova veľa znamenala aj pre cirkevné a národné dejiny Slovenska. Jezuiti pôsobili ako kazatelia, ľudoví misionári, vychovávateľia mládeže, gymnaziálni a univerzitní profesori a vedci /napr. astronóm Maximilián Hell/. Okrem pätnástich stredných škôl založili a viedli univerzity v Trnave a v Košiciach. Keď rehoľu v apríli 1950 násilne zlikvidovali, mala u nás osem domov a vyše 200 členov.

23. augusta: Sv. Filip

Sv. apoštol Filip pochádzal z Betsaidy pri Genezaretskom jazere, tak ako Peter a Andrej. Ježiš povolal Filipa medzi prvých apoštolov. Filip priviedol k nemu Natanaela - Bartolomeja. K Filipovi sa Kristus obrátil pri zázračnom rozmnožení chleba, Filipa žiadali o sprostredkovanie stretnutia s Vykupiteľom grécki pútnici v Jeruzaleme. Pri rozlúčkovej reči pri poslednej večeri Filip prosil Ježiša: "Pane, ukáž nám Otca, a postačí nám", začo mu Kristus jemne vyčítal nechápavosť a neveru. Po rozchode učeníkov z Jeruzalema pôsobil Filip v Malej Ázii, v posledných rokoch života vo Frýgii /severozápadné Turecko/. Tu v Hierapole aj umrel mučeníckou smrťou, ukrižovaný a na kríži kamenovaný.

KATECHÉZA

S k u p i n a P / p r v o p r i j i m a j ú c i /

List rodičom /k častiam 15 a 16/

K príprave dieťaťa na prvú svätú spoveď bezprostredne sa viaže i jeho príprava na prvé sväté prijímanie. Prvoprijatá sviatosť zmierenia totiž nielen obnoví u dieťaťa krstnú nevinosť a zmieri ho s Bohom, ale po prvýkrát mu aj umožní prístup k bohatému stolu Eucharistie, k prijatiu Sviatosti Oltárnej.

Vo Sviatosti Oltárnej dáva sa nám Ježiš Kristus ako živý chlieb, ako chlieb, ktorý potrebujeme požívať, ak chceme mať v sebe večný život. Preto je veľmi dôležité sprostredkovať dieťaťu správnu predstavu o tejto sviatosti. V týchto dvoch častiach robíme k tomu prvý krok: vychádzame z novozákonného príbehu o nasýtení päťtisícového zástupu /Mk 6,34-44/ a z Ježišovej reči o sviatostnom chlebe a nápoji /Jn 6,22-59/.

Boh dáva ľuďom každodenný chlieb /t. j. v širšom zmysle pokrm/. Ježiš sa dáva zástupu ľudí do sýtnosti najesť, ale neostáva pri jedle samom. Rozmnoženie chleba slúži nielen na prirodzené nasýtenie, ale je aj znamením Božieho kráľovstva, ktoré prichádza s Ježišom: "Budete jedávať svoj chlieb dosýta" /3 Mojš 26,5/. "Hľa, ja vám pošlem obilie, víno a olej: nasýtite sa nimi" /Joel 2,19/.

Ježiš vie, že "nielen samým chlebom živí sa človek, ale každým slovom, ktoré vychádza z úst Božích" /Mt 4,4/. "Hľa, prídu dni, i pošlem hlad na zem; nie hlad po chlebe a nie smäd po vode, ale počuť slová Pánove" /Am 8,11/. Tento hlad po Božom slove mali ľudia v čase Ježišovom. "Uzrel veľký zástup ľudí a bolo mu ich ľúto, lebo boli ako ovce bez pastiera" /Mk 6,34/. Ľuďom chýbalo správne poučenie a vedenie, preto ich "začal učiť mnohým veciam".

Ježiš nielen dáva chlieb a Božie poučenie, on sám je chlebom. "Chlieb" sa tu myslí ponajprv v prenesenom zmysle: Ježiš je pre náš večný život taký dôležitý ako chlieb pre život pozemský. "Ja som chlieb života: Kto prichádza ku mne, nebude lačniť, a kto verí vo mňa, nikdy nebude smädný" /Jn 6,35/. "Ja som ten živý chlieb. Ak niekto je z tohto chleba, bude žiť naveky" /Jn 6,51/. - Potom sa však reč stáva "eucharistickou", poukazuje na Poslednú večeru: "Kto je moje telo a pije moju krv, má v sebe život večný" /Jn 6,55/.

Praktické pokyny:

1. K poznaniu, že v prijímaní pri svätej omši požívame samého Ježiša ako pokrm pre večný život, sa musí dieťa dostať postupne. Treba začať od predstavy každenného chleba ako pokrmu a prejsť k obrazu Ježiša ako dobrého pastiera, ktorý dáva chlieb.

2. Zázrak s rozmnožením chleba netreba vykresľovať do podrobností, skôr si treba dať záležať na výklade jeho symbolického zmyslu. Možno i vhodne naznačiť, že Boh vlastne robí zázrak rozmnoženia chleba pred našimi očami stále; rok čo rok na našich poliach, aj keď nie spôsobom náhlým a pre nás prekvapujúcim. Aj toto naznačenie sa dá patrične symbolicky využiť.

3. Ťažko povedať, ako dieťa najlepšie pochopí eucharistickú reč /Jn. 6, 22-59/, ktorú v stati pre deti podávame skrátené. Azda najskôr takto:

Ježiš je pre náš večný život taký dôležitý ako chlieb pre život nášho tela. Kto nemá chleba, musí zomrieť. Kto nemá Krista, nedostane sa do večného života. Dieťa sa asi tiež bude pýtať, ako sa pýtali Židia: "Akože nám tento môže dať jesť svoje telo?" Odpoveď znie: Vo sviatostnom znamení chleba a vína. /V katechéze to rozoberieme neskôr. Môžeme však naučiť dieťa spievať pieseň "Hostiu vítajme"./

Rozhovory v rodinnom spoločenstve

1. "Boh dáva pokrm" - mohli by sme hovoriť i takto?

2. Zamyslime sa nad modlitbou pred jedlom: "Oči všetkých dúfajú v teba, Pane, a ty im dávaš pokrm v pravý čas ..." Je to pravda, keď je toľko hladu vo svete? Vari hladujúcich Boh nemiluje?

3. Z čoho sme vlastne živí? Sme "hladní" po Ježišovom slove, po Ježišovi samom? Ako sa tento hlad prejavuje?

Rozhovor s dieťaťom

1. Skadiať sa vzali potraviny, ktoré jeme na raňajky, na obed, na večeru? Koľkí ľudia /koľké povolania/ sa pričinujú o to, aby sme mali svoj pokrm?

2. Včom je príčina toho, že veľa ľudí vo svete hladuje?

3. Vášim si každodenný chlieb? Neodhadzujem zvyšky desiatej, nemám pred obedom väčšie oči ako žalúdok? Nepreberám sa nechutne v jedle?

15. časť: Ježiš vie, čo nám treba

Pokus sa vymenovať, čo všetko my ľudia potrebujeme pre život:

Odkiaľ sa nám dostáva to, čo potrebujeme pre život?

Kto sa stará svojou prácou o to, čo potrebujeme pre život?

Z evanjelia podľa sv. Marka:

Keď Ježiš vystúpil z Požky, uvidel zástup ľudí. Bolo mu tých ľudí ľúto, lebo boli ako ovce bez pastiera. A začal ich učiť mnohým veciam. Keď sa zvečeralo, pristúpili k nemu učeníci a povedali mu: "Je už neskoro a toto miesto je pusto, nechaj ľudí odísť do okolitých osád a dedín, aby si mohli kúpiť pokrm." "Prečo?" povedal Ježiš. "Dajte im jesť vy!" Namietali: "Museli by sme nakúpiť chleba za dvesto denárov." Ale Ježiš im rozkázal: "Pozrite, koľko chlebov tu máte!" Oni tak urobili a povedali mu: "Je tu päť chlebov a dve ryby."

Ježiš prikázal, aby rozdelili ľudí po skupinách a pousádzali ich v trávě. Posadali si teda ľudia v skupinách po sto a po päťdesiatich. Nato Ježiš vzal tých päť chlebov a dve ryby, pohliadol k nebu, dobrorečil Bohu, lomal chleby a dával ich svojim učeníkom, aby ich rozdeľovali. Tak rozdelil aj obe ryby. Všetci sa dosýta najedli. Dokonca potom ešte učeníci nazbierali za dvanásť košov zvyškov z chleba a rýb. Tých, čo sa nasýtili, bolo asi päťtisíc mužov.

Ježiš ohlasuje ľuďom Božie slovo a dáva im chlieb.
Ježiš hovorí: "Nielen samým chlebom živí sa človek, ale každým slovom, ktoré vychádza z úst Božích."

Ježiš vie, čo nám treba pre život. Jeho nebeský Otec nám to dá, ak ho budeme prosiť s dôverou. Pri každej svätej omši sa modlíme k Bohu, ako nás to naučil Ježiš:

Otče náš, ktorý si na nebesiach,
posväť sa meno tvoje,
príď kráľovstvo tvoje,
buď voľa tvoja ako v nebi, tak i na zemi!
Chlieb náš každodenný daj nám dnes

a odpusť nám naše viny,
ako i my odpúšťame svojím vinníkom,
a neuveď nás do pokušenia,
ale zbav nás, Zlého.

Napiš, čo robil Ježiš pri rozmnožení chleba. Dopln vetu:
Ježiš vzal , pohliadol
dobrorečil , lámal
a dával

ZAPAMÄTAŤ SI:

Vo svojom živote potrebujem radu a pomoc iných ľudí. Iní za-
sa potrebujú mňa. No ešte dôležitejšie je, čo mi chce povedať
Boh. Preto ho chcem počúvať.

16. časť: Ježiš chce dávať živý chlieb

Chlieb je pre nás najdôležitejšou potravinou.

Kto má chlieb, nemusí hladovať.

Poznáme rozličné druhy chleba. Vymenuj niektoré:

Aj pri slávení svätej omše sa používa chlieb. Sú to hostie.

Z evanjelia podľa sv. Ján:

Na druhý deň po zázraku rozmnoženia chleba išiel Ježiš so
svojimi učeníkmi do synagógy v Kafarnaume. Ľudia, ktorých Ježiš
zázračne nasýtil, ho hľadali. Keď ho konečne našli, povedal im:
"Hľadáte ma, lebo som vás nasýtil chlebom. Ale nestarajte sa o
pomínuteľný pokrm, lež o pokrm pre večný život."

Oni mu vraveli: "Pane, vždy nám dávaj tento chlieb:"

Ježiš im odpovedal: "Ja som ten živý chlieb, ktorý zostú-
pil z neba. Kto je z tohto chleba, bude žiť naveky. Chlieb, kto-
rý ja dám, to je moje telo, ktoré obetujem za život sveta."

Tu sa Židia hádali medzi sebou a vraveli: "Akože nám tento
môže dať jesť svoje telo?"

Ježiš im povedal: "Veru, veru, novorím vám, ak nebudete
jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe ži-
vot. Kto je moje telo a pije moju krv, má v sebe život večný,
a ja ho vzkriesim v posledný deň. Moje telo je opravdivý pokrm
a moja krv je opravdivý nápoj. Kto je moje telo a pije moju krv,
ostáva vo mne a ja v ňom."

Počúvame, čo hovorí Ježiš: "Chlieb, ktorý ja dám, je moje telo."

Veríme: Vo svätom prijímaní nám dáva Ježiš svoje telo a svoju krv. Ostáva v nás a my ostávame v ňom.

Hostiu vítajme, tej manne česť dajme,
zástupov Pánovi a kráľov Kráľovi.
Zdrav buď, o, anjelský chlebe,
voláme vrúčne ku tebe,
/: predrehé telo a krv. :/

/JKS 267/

Mnohí ľudia prichádzali k Ježišovi. Chceli od neho chlieb. On im však chcel dať viac.

Porovnaj:

Chlieb

utišuje hlad,
dáva silu,
chutí,
udržiava život,
spája ľudí v práci.

Ježiš

nasycuje dušu,
posilňuje v dobrom,
dáva radosť,
dáva večný život,
zjednocuje ľudstvo v sebe.

Pokús sa napísať vlastnými slovami modlitbu k Ježišovi,
čo si chceš od neho vyprosiť.

ZAPAMÄTAŤ SI:

Ten, kto prijíma chlieb, ktorý dáva Ježiš, zjednocuje sa s Ježišom. Preto chcem pristupovať k svätému prijímaniu tak často, ako len budem môcť.

OHŤASY NA RoS č. 6

V čísle 6 je dobrá stat "Charta práv rodiny", ktorá upozorňuje na možnosť plánovať rodiny prirodzeným, čnostným spôsobom. Inštruktívny je článok "Uniesť svoju slobodu", najmä jeho úvodné odstavce; niektorí veľmi zdôrazňujú v kresťanstve poslušnosť, potom nečudo, že iní vyčítajú kresťanom pasivitu. Ale či v dačom aj nemajú pravdu? Pritom kresťanstvo je /alebo by malo byť/ pravou slobodou, liahňou slobodných ľudí. Výborný, možno aj najlep-ší článok je, najmä z hľadiska praktického, "Udeľme si slobodu

sami", rozhovor s p. P. Rúčkom. Zaujímavá informácia je stat "Sv. Metod vo filatelii".

Možno by bolo dobre orientovať sa viac ekumenicky, všímať si pozitívne javy v iných kresťanských cirkvách a spoločenstvách. /Príležitostne, napr. pri výročiach, si všímať aj také osobnosti, ako Ľ. Štúr, P. O. Hviezdoslav, M. L. King, M. Gándhí, R. Thákur atď./ Písať o nich objektívne a aktuálne, novým spôsobom, v čom si napr. možno vziať poučenie z nich, a pod. Katolíci sa často uzatvárajú do "vlastných hradieb". Nepoznajú iných, len svojich, príp. tých, čo im iní nanútiť, a takto robia z cirkvi sektu.

Mohli by sa tiež napr. recenzovať známe filmy, divadelné hry, knihy, čo je v nich dobré a čo zlé.

* * *

Rodinné spoločenstvo sme čítali po prvý raz. K takým cenným radám, ktoré sa tu vyslovujú a často aj vysvetľujú, sa v dnešnej dobe bežne nemožno dostať. Preto pokladáme časopis za veľmi užitočný a veľmi potrebný pre orientáciu a vzdelávanie vo viere; nemal by chýbať /ak je to možné/ v niktovej katolíckej rodine.

"Psychológ medzi nami" je článok veľmi potrebný, pretože veľa psychologických rubriek v bežných časopisoch problémy nerieši, ale iba na ne poukazuje.

V modlitbe a modlení má každý z nás veľké rezervy. Poukázať na ne so snahou modlitbu zdokonaľiť je veľmi záslužné. Preto príspevok "O modlitbe" nepokladáme za skončený a veríme, že k podobnej téme sa časopis bude vracáť.

Zvláštnym čarom a objavením skvostov pôsobí čítanie o živote svätých. V súčasnosti sa k podrobným životopisom takmer nemožno dostať. Preto aj stručné životopisy s najdôležitejšími údajmi sú nenahraditeľnou informáciou, po ktorej duša prahne v nádeji, že sa o svätcovi dozvieme viac ako iba to, že je svätým.

Zaujímala by nás téma so zameraním sa na vedu a náboženstvo, prípadne na osobnosti vedy a ich postoj k náboženstvu /napr. nositelia Nobelovej ceny/. Sme totiž presvedčení, že veľkosť vedca je charakterizovaná skromnosťou a rešpektovaním vyšších princípov a zákonov, ktorých vznik nemožno pokladať za náhodný.

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

P o z n á m k a r e d a k c i e

- Úprimne ďakujeme za všetky vaše modlitby, názory, pripomienky a návrhy. Pokiaľ to bude v našich silách, budeme ich všetky postupne realizovať.

- Túto príležitosť súčasne využívame, aby sme vás povzbudili a požiadali o napísanie vašich vlastných skúseností, zaujímavých názorov a postrehov, prípadne toho, čo v srdci už dlhší čas nosíte, čo dozrelo vo vaše osobné presvedčenie. Sme povďační za každý váš príspevok. Ako ho môžete k nám doručiť? Tou istou cestou /iba v opačnom smere/, akou sa k vám bulletin Rodinné spoločenstvo dostal.

- Pretože sme sa z ohlasov na RoS dozvedeli, že mnohí veriaci nečítali viaceré čísla tohto časopisu a väčšie množstvo výtlačkov nemôžeme z technických príčin zabezpečiť, prosíme čitateľov, pokiaľ je to možné, aby aspoň vo svojom okolí bulletin požičiavali, a tak ho sprístupnili ďalším rodinám a záujemcom.

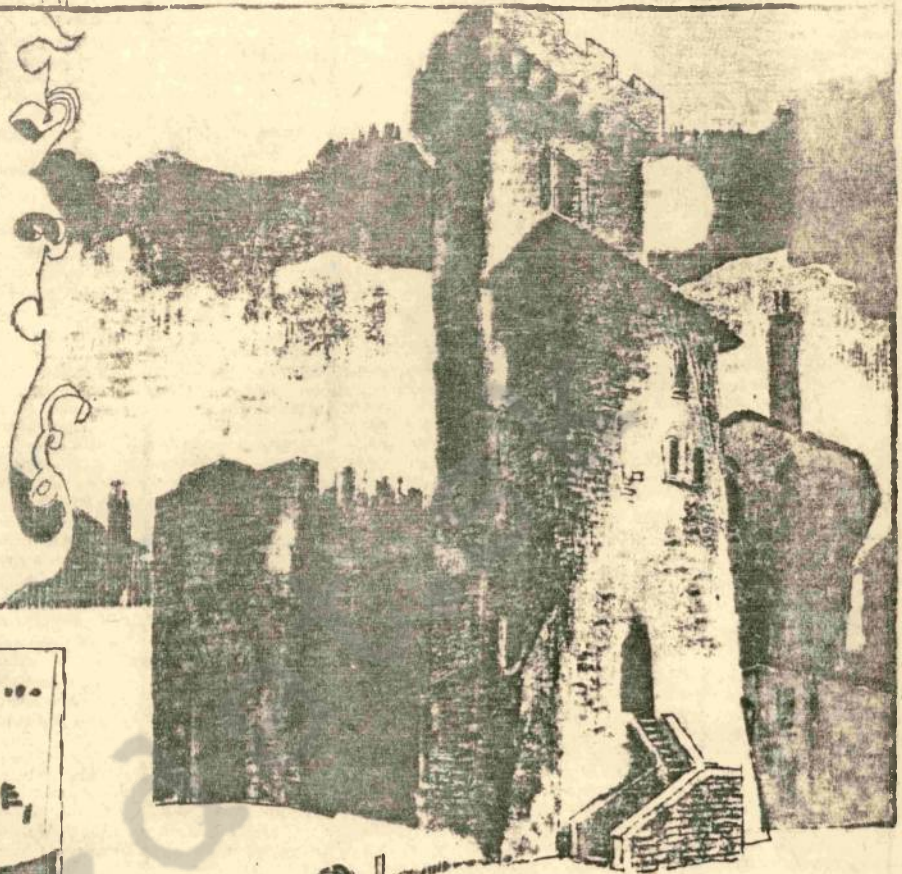
Do svojich modlitieb vás zahrňa a do vašich seba odovzdáva redakcia.

BOŽSKÉ SRDCE, BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ, PANUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT VIERY ROZVINIE

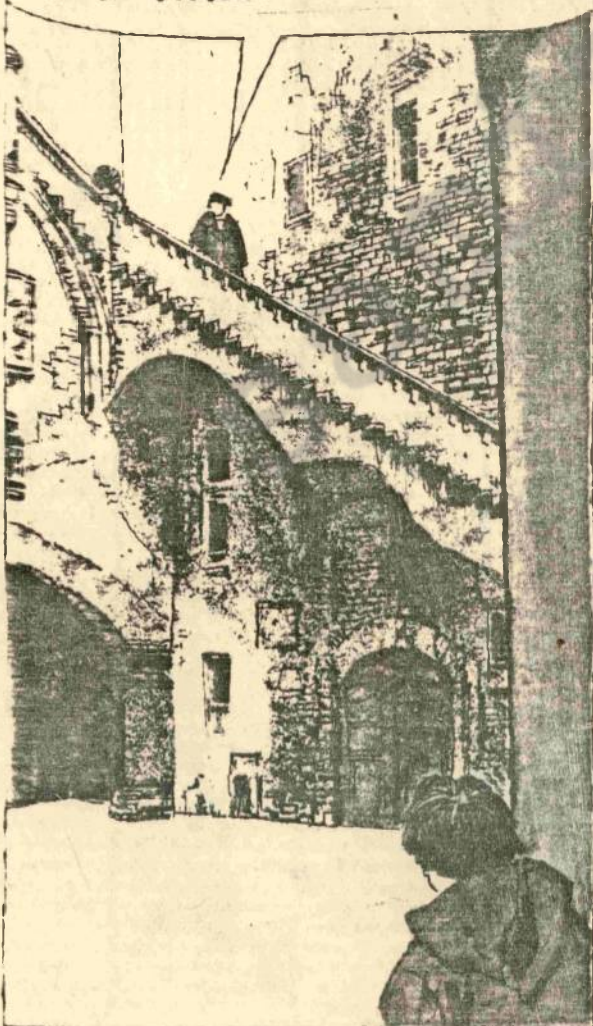
Mária, Pomocnica kresťanov, oroduj za nás!

koniec pre rozhodnutie

FRANTIŠEK SA ODTERAZ
VENUJE MALOMOCNÝM A
CHUDOBNÝM. TRÁVIL S
NIMI NIEKOĽKO TÝŽDŇOV.
SPÁVAL V JASKYNI, DOMOV
CHODIL STÁLE REDŠIE,
A LEN PRETO, ABY NIEČO
PRIVIESOL SVOJIM
NOVÝM PRIATEĽOM.

UŽ SI TU ČUŤ, SPINKÁV TŮK!...
POZRI SA AKO VYZERÁŠ...
PRAVÁ SPINKÁV SYNA!...
STULAKMI, NIKAS MOJE PENAŽE,
MOJU PRÁCU!

ČO SI SI TO VZAL
DO HLAVY?
NEBERIES OHŤAD
KA SVOJHO OŤA!
NA RODINU...

NIE JE TI LÚTO HANU?...
SNAJE ŤA USTAROSTIEK ČUŤ!
POZRI SA NA NÚ...

ČIKEL BY SOM...
ČIKEL BY SOM ŽIŤ
NO...NO KRISTE!

MEĐU NÁZRAH
DŮLI BITKY...
HEMACKÝM SA, HAN
VÁS RÁD, ALE...
RUSIA IST...

... ABY SA POROZPRÁVAL SUKRIŽOVANÝM

OTCE VŠE...
TOUŽOJOM DOHE
SA CÍTIH VÁROVNÁH
V TUŽOJOM DOHE,
KTO SÚ UŽ PADÁ...

A TAK SA FRANJE
VRÁTIL MEDZI SVOJ
CHUDOBŇCH,
BLÚDK POTOLACH
A ČASTO CHODIL
DO KOSTOLA S
DVANIA PRI ADOŠ...

FRANJO, TI JE OBNOV
TI TO MOŽEŠ!

FRANJEK
TY HO OBNOV,
TY TO MOŽEŠ!

TOTO JE
TVOJA POSLEDNÁ
NEZBEZPEČNOSŤ POD!

ROZBUCHANÝ
PIETER DEPIAL -
DOVE DONJEKOL
SYNA NA SÚD
PRED DIEKUSA
QUIDA.

OTEC ČA ŽALUJE, ŽE ROZHA -
DRUJEŠ JEHO NAJETOČ.
ČO NA TO POUJEŠ?

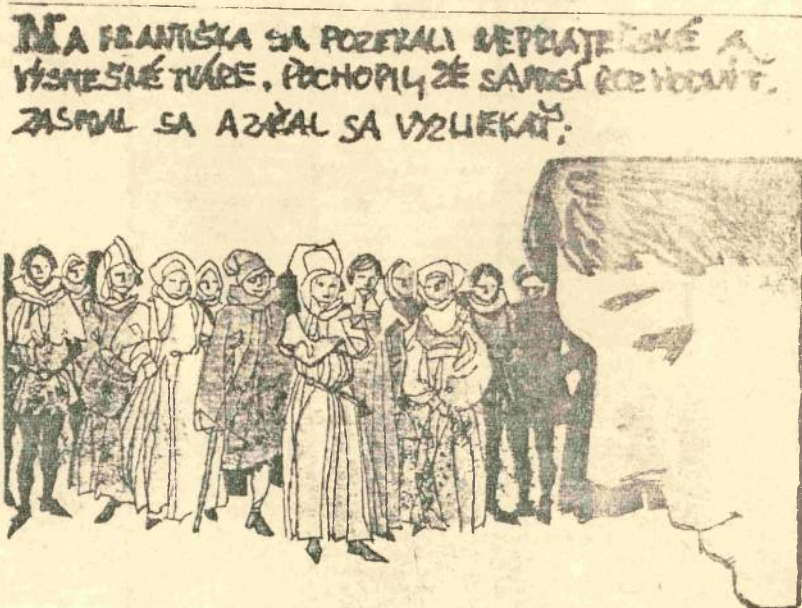

DOVOLI MI, AKY SOM
MŇAM NA ŽABAVI! A
TERAZ CHUDOCNÝM NERÁ...
AJ KOSIL SI DANIAMA
SA RÓCA...

A KŮLI TONU MÁ KRAJ -
BIVUT? LÁTKY SÚ HOJIE.
SUDŇM PŮČM SOM KCH
ZSKAL!

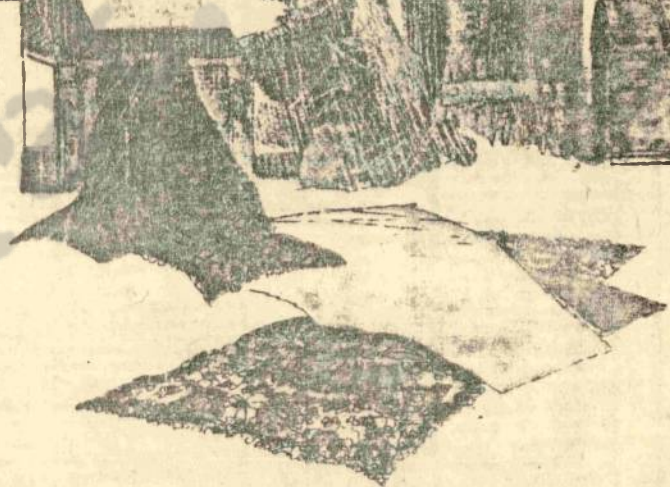
FRANTIŠEK, TOSA
NEŠIE... DŤAČ
OTCOU, ČO JE
JEHO, VŤATO...

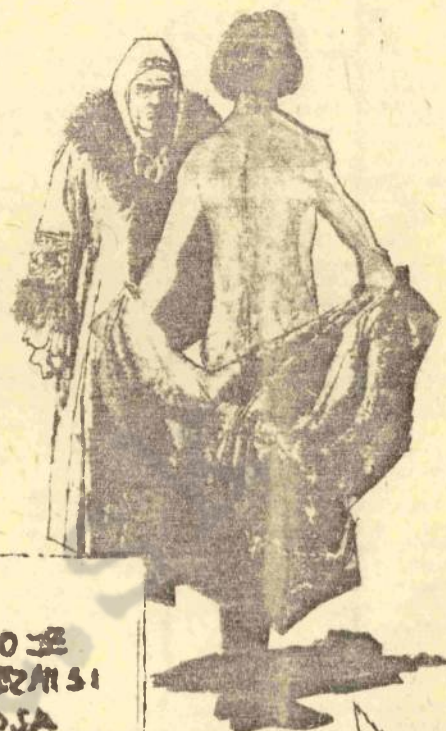

NA FRANTIŠKA SA POZERALI BEPŤATE LŤKÉ A
VŠNEŠNÉ TUŤRE. PŤCHOPIĽ ŽE SÁRŤEŠ RŤEHOVŤ.
ZASŤMĽ SA AŽŤAL SA VŤLIEKATŤ.

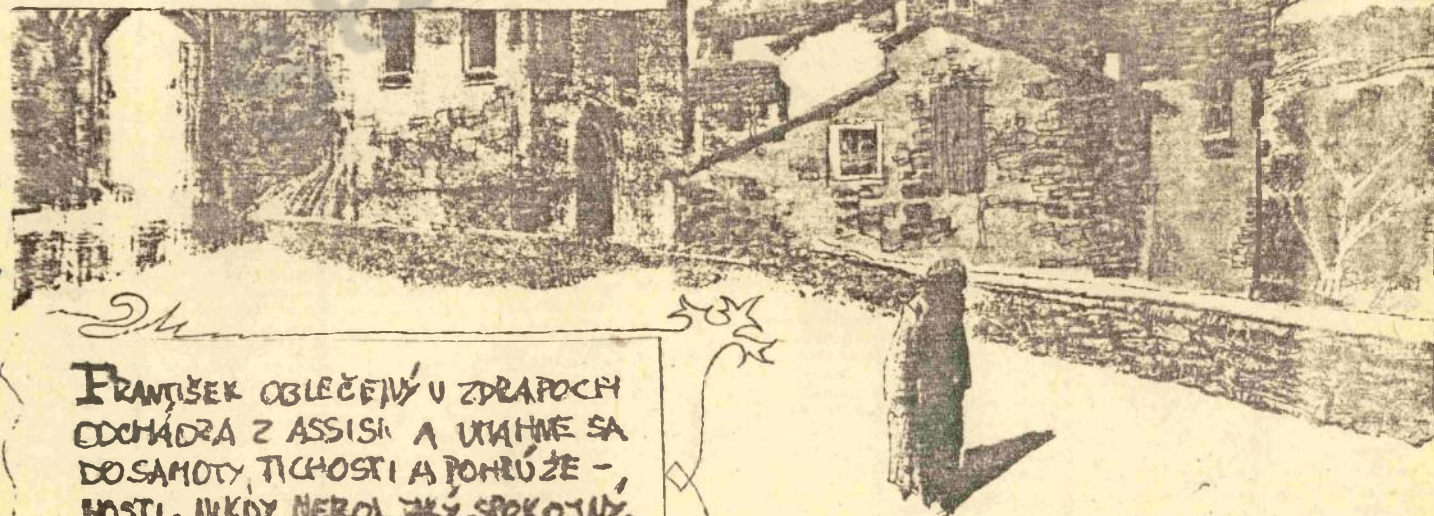

BOLO TREBA VEĽA,
PENÁŽI NA STAVEBNÝ
MATERIÁL... JEDNEHO DŇA
SA FRANTIŠEK DOŠŤAL DO
OTCOVHO SKLADU

VEZMI SI ČO JE
TVOJE! VEZMI SI
MATE! RÁD JA
UŽÍVAM KŠETKÉHO ČO MAMOTIES DAT
DO TERAZ SOM TÁ VIAL OTCOM, A
OD TERAZ BUDE MOJIM OTCOM
IBA BOH.

FRANTIŠEK OBLEČENÝ V ZDRAPOCH
ODCHÁDZA Z ASSISI A UTAHNE SA
DO SAMOTY, TICHOSTI A POHŮŽE -
NOSTI. IKDY NEBOL ŽIY SPOKOJNÝ,
KONEČNE JE SLOBODNÝ A MOŽE
SLUŽIŤ BOHU, AKO NAJLEPŠIE UČE.